

МИКОЛА МИХАЦЬ

«З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ»

Твори патріотичної тематики
для чоловічого хору (квартету):
аранжування, опрацювання, редагування

Випуск 1

ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Микола Михаць

«З Україною в серці»

Твори патріотичної тематики
для чоловічого хору (квартету):
аранжування, опрацювання, редагування

Випуск 1

Дрогобич
П'світ
2019

УДК 78.087.683:784.71

М 69

*Рекомендовано до друку Вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 7 від 27.06.2019 року)*

Рецензенти:

Корінець Зеновій Михайлович – народний артист України, художній керівник та головний диригент Національного академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;

Гушоватий Петро Васильович – заслужений працівник культури України, професор кафедри методики музичного виховання і диригування Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Редактор-упорядник – кандидат педагогічних наук, **Роман Михаць**

Михаць Микола. З Україною в серці. Твори патріотичної тематики для чоловічого хору (квартету): аранжування, опрацювання, редагування / редактор-упорядник **Роман Михаць**. – Дрогобич: Півсвіт, 2019. – 108 с.

ISMN 979-0-707537-55-8

До пропонованого видання увійшли твори патріотичної тематики українських авторів, які пов'язані з історичними етапами боротьби українського народу за незалежність в авторських опрацюваннях заслуженого діяча мистецтв України, диригента, аранжувальника, педагога Миколи Михаця. Більшість творів друкується вперше. Вступна стаття упорядника містить історичний екскурс стосовно виникнення та розвитку жанру.

Навчально-методичний посібник «З Україною в серці» укладено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «методика викладання музичних дисциплін в закладах освіти (за профілем диригування)» для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014. Середня освіта (Музичне мистецтво).

Видання адресоване студентам, викладачам вищих музичних і музично-педагогічних закладів освіти, диригентам хорових колективів, популяризаторам української хорової музики.

УДК 78.087.683:784.71

*Видано за сприяння Зеоніда Модрицького – диригента,
популяризатора української музики
(м. Чикаго, США)*

ISMN 979-0-707537-55-8

© Михаць М., 2019

© Михаць Р., упор., вст. ст., 2019

© Півсвіт, 2019

ПІСНЯ – ОДИН ІЗ СИМВОЛІВ УКРАЇНИ

Пісня – народне життя, його минуле й сучасне, його душа, мрія, сподівання, його біль і радість.

Пізнавати себе завжди і всюди нелегко, а в Україні – особливо. Позанаціональна школа й освіта тривалий час (особливо в радянський період) приховували істину про глибину і сенс української культури, вперто нав'язували стереотип її вторинності.

Прийдешні покоління живуть переважно філософією, сформованою попередниками. Однак українська спільнота про своє минуле дізнавалась із чужих джерел, оскільки історичні факти, національні та моральні цінності українців у періоди тоталітарних режимів свідомо не пропагувались, а навпаки – замовчувались, нівелювались. Історичні переміни приходять з новим поколінням, його набутими знаннями, розумінням і баченням світу.

У час державної розбудови України, нам потрібно повертатися думкою до історичних джерел.

Ще Григорій Сковорода як кредо поведінки висунув слова – «пізнай себе», а Тарас Шевченко звертається до нас такими рядками: «Коли б вчилися так, як треба, то мудрість би була своя».

«Ad Fontes» – «До джерел» – так засвідчував у своїй статті напромак національного відродження Микола Зеров ще у 1919 році (рік створення Соборної України).

Тому й до нині є актуальними слова Євгена Маланюка: «Найважливіше з наших завдань, як національної спільності, було, є і буде: «пізнавати себе».

Хорова традиція має особливе значення як для українського музичного мистецтва, так і для суспільного життя нашого народу загалом. Це пов'язано з ментальністю нації, фольклорно-виконавською та церковно-літургійною практикою. У сучасних умовах хорове мистецтво як академічне, так і народне, завдяки глибокій духовній сутності продовжує виконувати важливу роль у відродженні й актуалізації художніх цінностей, в інтеграції та культурному розвитку українського суспільства, у протистоянні до нівелюючих процесів.

Однак, поряд із вивченням культурно-історичної спадщини нашого народу, існує потреба аналізу особливостей функціонування хорового мистецтва у нових умовах – умовах становлення і розбудови незалежної України.

Становлення української пісенно-виконавської традиції – це процес взаємодії соціально-історичних, етно-психологічних, загальнокультурних і художньо-естетичних чинників. Її провідними ознаками є: національна своєрідність, історична динамічність, канонічна сталість. Важливу роль у становленні й розвитку української хорової традиції відіграли музично-обрядовий фольклор і гуртовий спів, пов'язані з комплексом символічних, традиційно-умовних дій, що супроводжували певні події у життєдіяльності українців.

Суспільно-політичні процеси другої половини XIX століття позитивно вплинули на формування національної свідомості галичан. Гострою ставала потреба

створення культурно-просвітницьких товариств, видавництв, які б відстоювали інтереси, права і свободу народу, активно сприяли процесу цілеспрямованого розвитку національної культури та формування національної ідентичності українців. Це роки заснування Товариства «Руська Бесіда» (Львів, 1861) та театральної трупи при цьому Товаристві (1863), з якими плідно працювали в музичному напрямі священники-музики Михайло Вербицький та Іван Лаврівський. Заснування товариств: «Просвіта» (1867), «Українське Педагогічне Товариство» (1881), «Товариство Руських Жінок» (1884), «Сокіл» (1894) ті інших підготували ґрунт для формування національної ідентичності для наступних поколінь українців.

Вагому просвітницьку та культурно-мистецьку місію виконувало Співацьке Товариство «Боян», засноване у Львові 1891 року, а також його філії, які плідно працювали майже у всіх галицьких містечках до першої радянської окупації Західної України (вересень 1939).

Саме у цей період українськими митцями були створені твори «Ще не вмерла Україна» (1864) та «Боже Великий, Єдиний» (1881). На початку минулого століття написано твір «Вічний революціонер», який згодом став піснею-гимном. Ці твори звучали на всіх урочистостях, які проводилися на Галичині до 1939 року. На превеликий жаль, як й інші патріотичні пісні, вони були суворо заборонені до виконання з 1939 до 1991 року (за винятком часу «німецької окупації» – **Р.М.**).

Не припинялося національно-культурне життя в Галичині у міжвоєнне двадцятиріччя (1919 – 1939), коли територія Галичини після завершення Першої світової війни (1918) була окупована Польщею. У цей час засновуються нові культурно-просвітницькі Товариства, а саме: «Союз Українок» (1919), «Рідна Школа» (1923), «Луг» (1925), «Каменярі» (1931), що свідчить про подальший розвиток патріотичних і культуротворчих процесів у регіоні.

Не можна обійти стороною патріотичну місію Українських Січових Стрільців («УсуСуСів»), починаючи з 1914 року (1 серпня 1914 р. – початок Першої світової війни – **Р.М.**). Саме тоді зародилась пісня «Ой у лузі червона калина», яка стала гимном УСС.

У 1929 році була заснована Організація Українських Націоналістів (ОУН), метою якої було відновлення української незалежності, яка була здобута після Першої світової війни, і, на превеликий жаль, втрачена у червні 1919 року. Саме у 1930 році був створений гімн ОУН «Зродились ми великої години», який став також національним символом для воїнів Української повстанської Армії (УПА), які протягом 1942 – 1953 років дали Україні і світові приклади нечуваної героїки у боротьбі за народну волю, національну незалежність.

Шанобливо галичани вшановували роковини пам'яті Тараса Шевченка (перший шевченківський вечір відбувся 26 лютого (10 березня) 1865 року у Перемишлі, на завершення якого прозвучав твір «Ще не вмерла Україна» під диригентським батутом Анатолія Вахнянина – **Р.М.**).

З приходом на Західну Україну радянської влади (вересень 1939 – червень 1941 та липень 1944 – серпень 1991) починаються гоніння на церкву та все, що мало ознаки національного. Припиняють функціонування національні Товари-

ства «Просвіта», «Боян» та ін. Репресіям піддаються їхні керівники, а також керівники та й подекуди учасники творчих колективів. Нова влада створює творчі колективи на інших засадах: «національні за формою – соціалістичні за змістом». І так тривало до 24 серпня 1991 року – року проголошення Української незалежності.

Світовий досвід розвитку педагогічної теорії і практики переконливо свідчить, що в кожного народу, етносу історично склалася власна національна система виховання, освіти, формування національної свідомості підростаючого покоління. Процес державотворення відкрив нові можливості для виховання молоді, а проблеми відродження та розвитку національної освіти в останні роки опинилися в центрі уваги педагогічної науки. І це закономірно. Адже Законом України «Про освіту», Державною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Концепцією національного виховання розбудови і докорінного реформування освіти вони проголошені «основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, становлення державності та демократизації суспільства в Україні».

Для відновлення історичної правди та виховання підростаючого покоління на національному ґрунті важливе значення має об'єктивне висвітлення історичного минулого України, його культурно-педагогічної спадщини. Від того, як молодь сприйме історичну минувшину, які ідеї і традиції візьме для наслідування, залежить майбутнє України.

Теорією і практикою доведено, що незнання та ігнорування рідної історії, мови, національної культури не сприяють формуванню патріотичних почуттів.

До пропонованого посібника увійшли твори патріотичної тематики українських авторів в опрацюванні для чоловічого хору (квартету), які оспівують боротьбу нашого народу за свою незалежність. Теоретичне та практичне значення репертуарного збірника полягає у тому, що на основі опрацювання численних наукових матеріалів відтворено періоди виникнення і побутування творів патріотичної тематики, пісень-гимнів та висвітлено їхню роль на всіх етапах боротьби українців за здобуття Української Незалежної Держави.

Матеріали посібника можуть бути використані, крім навчальної, у концертній діяльності творчого колективу, а також при розробці лекційних курсів, написанні методичних рекомендацій з питань національного виховання майбутніх громадян Незалежної України.

Роман МИХАЦЬ

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедр методики музичного виховання

і диригування, народних музичних інструментів

та вокалу Дрогобицького державного педагогічного

університету імені Івана Франка

ГІМН

ДДПУ імені Івана Франка

слова О.Шалати

мелодія О.Голубева

музична редакція М.Михаця

Andante maestoso *f*

Т.1.2

Б.1.2

1. Дро го - би - ча слав - ся у - ні - вер - си - тет та

4

Т.

Б.

і - м'я І - ва - на Фра - ка! У - чи - те - ля сло - во ве -

7

Т.

Б.

де нас впе - ред, і жи - ти йо - му у ві - ках. Дух на - у - ки

mf

11

Т. 8 віль - ний нас жи - во - тво - рить. Ві - ра в пос-туп спіль - ний

Б.

1.

16

Т. 8 в на-ших сер-цях го - рить. Ві - ра в пос-туп спіль - ний *f*

Б. *f*

2.

20

Т. 8 в на-ших сер-цях, го - рить. 2. Май - бут - не кра-ї - ни в на- *f*

Б. *f*

23

Т. 8

Б.

дій - них ру-ках, і де по - ко-лін - ня но - ве. На

26

Т. 8

Б.

ни - ві ос-ві - ти, на ін - ших стеж-ках хай муд - рість на-ро - ду жи -

29

Т. 8

Б.

ве! Дух на-у - ки віль - ний нас жи - во - тво-

mf

mf

33

1.

Т. рить. Ві - ра в пос-туп спіль - ний в на-ших сер-цях го -

Б.

37

2.

Т. рить. Ві - ра в пос-туп спіль - ний в на-ших сер-цях,

Б.

41

Т. в на - ших сер - цях, в на-ших сер-цях, го - рить!

Б.

ЗРОДИЛИСЬ МИ ВЕЛИКОЇ ГОДИНИ

ГІМН ОУН-УПА

слова Олесь Бабія

мелодія Омеляна Нижанківського

опрацювання М.Михаця

Andante maestoso

mp

Т. 1.2

Б. 1.2

1. Зро - ди - лись ми ве - ли - ко - ї го - ди - ни, з по -

The first system of the musical score is for the first two staves (T. 1.2 and Б. 1.2) and the piano accompaniment. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 4/4. The tempo is marked 'Andante maestoso' and the dynamic is 'mp'. The vocal parts enter with a half rest followed by a quarter note on the first measure. The piano accompaniment begins with a half note chord in the right hand and a half note chord in the left hand.

же ж вій - ни і по - лу - м'я вог - нів. Пле - кав нас біль по

The second system continues the vocal and piano parts. The vocal parts have a half rest followed by a quarter note on the first measure. The piano accompaniment continues with a half note chord in the right hand and a half note chord in the left hand. The dynamic is marked 'mf'.

втра - ті Ук - ра - ї - ни, кор - мив нас гніт і гнів на во - ро - гів. Пле -

The third system continues the vocal and piano parts. The vocal parts have a half rest followed by a quarter note on the first measure. The piano accompaniment continues with a half note chord in the right hand and a half note chord in the left hand. The dynamic is marked 'f'.

10

Т. 8 кав нас біль по втра-ті Ук-ра - ї - ни, кор мив нас гніт і

Б.

13

Т. 8 1.2 *mp* гнів на во - ро - гів. Ти - си по Кав - каз!

Б. 2. Ве- *mp*

mp

2. І ось ідемо в бою життєвому
Тверді, міцні, не зламні, мов граніт.
Бо плач не дав свободи ще нікому,
А хто борець, той здобуває світ!

3. Веде нас в бій борців упавших слава,
Для нас закон найвищий - то наказ.
Соборна Українська держава
Вільна, міцна від Тиси по Кавказ!

УЖЕ ЛІТ ЗА ДВІСТІ

слова та мелодія народні
опрацювання М.Михаця

Andante sostenuto

1. У - же літ за дві - сті як ко - зак в не -

во - лі, по - над Дніп - ром хо - дить, ви - кли -

ка - є до - лі. Гей, вий - ди, до -

ле, із во - ди! Виз-воль - ме - не,

сер - день - ко, із бі - ди, виз-воль ме - не

mf із бі - ди, виз - воль сер - день - ко

36 *mp* *f*

Т. 8 Гей! Гей! Гей! Гей! вий - ди, до - ле, із во

Б. із бі - ди. Гей! Гей! вий-ди, до - ле, із во -

44 *Piu mosso*

Т. 8 ди! Виз-воль ме - не сер - день-ко із бі - ди. *solo* 2. Не вий -

Б. ди! із во - ди! Ви - зволь сер - день-ко із бі - ди. *mf*

51 *sol*

Т. 8 ду, ко - за - че,

Б. не вий - ду, со - ко - лю,

59 *mf*

Т. 8 бо й сам же ти ба - чиш, що і я в не -

Б. *mf*

68 *Tutti* *f*

Т. 8 во - лі. Гей, у не во - лі, у яр - мі,

Б.

77

Т. 8

Б. *mf*

під мос - ков - ським ка - ра - ву - лом у тюр - мі,

mf у тюр - мі,

82

Т. 8

Б. *mf*

під мос - ков - ським

Гей! Гей! Гей! Гей!

під ка - ра - ву - лом у тюр - мі. Гей!

87

Т. 8

Б. *mf*

у не во - лі, у яр - мі, під мос - ков - ським

У... у не во - лі, у яр - мі, у яр - мі, під

95

Con anima

Т. 8

Б. *f*

ка - ра - ву - лом у тюр - мі.

ка - ра - ву - лом у тюр - мі. 3. На - ші ко - ні в плу -

101

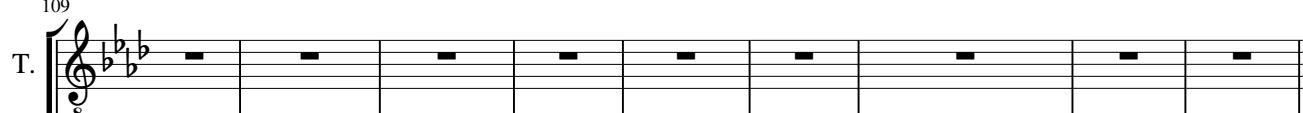
Т. 8

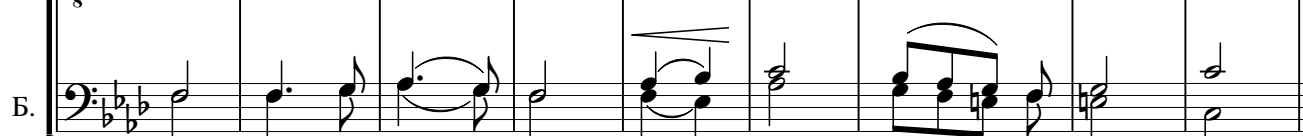
Б. *f*

ко - за - че...

зі, а ко - зак за плу - гом, а

109

Т.

Б.

ві - тер су - му - є, го - во - рить із лу - гу:

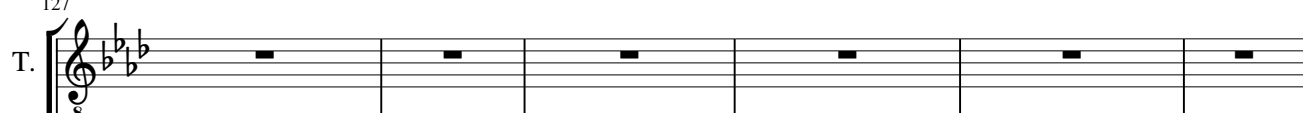
118

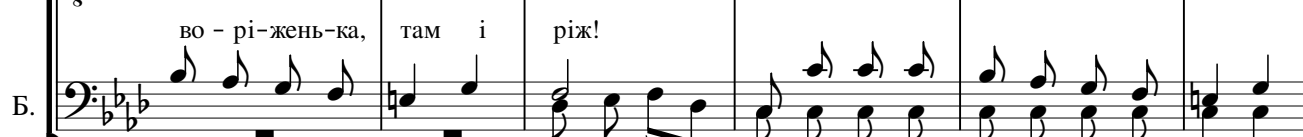
Т.

Б.

Кинь плуг, ко - за - че, возь - ми ніж,

127

Т.

Б.

во - рі-жень-ка, там і ріж!

mf там і ріж! Де зус-трі-неш во - рі-жень-ка, там і

133

Т.

Гей! Гей! Гей! Кинь плуг, ко - за - че, возь - ми

Б.

ріж! Кинь ко... кинь ко - за - че, возь - ми

140

Т.

ніж, де зус-трі-неш во - рі-жень-ка, там і ріж!

Б.

ніж, возь-ми ніж, де зус-трі-неш во - рі-жень-ка, там і ріж!

РОЗЛИЛИСЯ КРУТІ БЕРІЖЕНЬКИ

слова та мелодія народні
опрацювання М.Михаця

Tempo rubato

Т.1.2 8 *mp* *solo* 1.Роз - ли - ли - ся кру - ті бе - рі-жень - ки по роз-до -

Б.1.2

Т. 4 *mp* *soli* лі, за - жу - ри - лись слав-ні ко-за-чень-ки у не-во - лі.

Б.

за-жу-ри - лись слав-ні ко-за-чень-ки у не-во - лі.

Т. 9 *mp* *Tutti* **Andante** Ой, ви хлоп - ці, ви доб - рі мо - лод - ці, не жу-ріть - ся,

Б. *mp*

Т. 12 гей, на ко - ні, ко - ні во - ро - ні - ї са - до - віть -

Б.

Т. 15 *f* *f* ся. Гей! Ой, ви хлоп - ці, ви доб - рі мо - лод - ці,

Б. *f*

18

Т. 8 не жу-ріть - ся, гей, на ко - ні, ко - ні во - ро - ні - і

Б.

21

Т. 8 са - до - віть ся. **Piu mosso**
mf 2. Та по - ї - дем го - ра - ми, до - ла - ми

Б. *mf*

25

Т. 8 у Вар - ша - ву, на - бе - ре - мо крас - но - ї ки - тай - ки

Б.

на - бе - ре - мо крас - но - ї ки - тай - ки

29

Т. 8 гей, на сла - ву. ***tr*** Що - би на - ша ко - заць - ка - я сла - ва

Б. ***tr***

гей, на сла - ву.

33

Т. 8 не мар - ні - ла, що - би на - ша чер - во - на ки - тай - ка гей, гей, чер - во -

Б.

37

Т. *f* ні - ла. Гей! Що - би на - ша ко - заць - ка - я сла - ва не мар - ні - ла,

Б. *f*

41

Т. *f* що - би на - ша чер - во - на ки - тай - ка гей, гей, чер - во - ні - ла.

Б. *f*

Marciale

45 *p*

Т. *p* 3. Гей, у лу - зі чер - во - на ка - ли - на по - хи - ли - ла - ся,

Б. *p* *tr* по - хи - ли - лась.

49 *tr*

Т. *tr* чо - гось на - ша слав - на У - кра - ї - на за - жу - ри - ла - ся.

Б. *tr* За - жу - ри - ла - ся, за - жу - ри - лась.

53 *p*

Т. *p* А ми ту - ю чер - во - ну ка - ли - ну пі - дій - ме - мо, а ми на - шу

Б. *p*

57 *ten.* **Animato** *f*

Т. слав-ну У-кра-ї-ну гей, гей, роз-ве-се-ли-мо. Гей! А ми ту-ю

Б.

61

Т. чер-во-ну ка-ли-ну пі-дій-ме-мо, а ми на-шу

Б.

64 *rit.*

Т. слав-ну У-кра-ї-ну гей, гей, роз-ве-се-ли-мо.

Б.

ГЕЙ НУМ, БРАТТЯ, ВСІ ДО ЗБРОЇ

слова та мелодія народні
опрацювання М.Михаця

Marciale sostenuto

Т.1.2 8 *solo* 1.Гей нум, брат - тя, всі, до збро - ї на герць по - гу - ля - ти,

Б.1.2

5 *Tutti* *f* сла - ви здо - бу - ва - ти. *mf* Ой, чи пан, чи про-пав,

Б. сла - ви здо - бу - ва - ти.

11 *f* дві - чі не вми - ра - ти, гей, ну, хлоп - ці до збро - ї! 1. 2. збро -

Т. 8

Б. 18 *f* ї! 2.Гук - не - мо з га - ків - ниць, до - да - мо в гар -

Б. *f* Гук - не - мо,

22 *f* ма - ти, блис - не - мо шаб - ля -

Б. блис - не - мо шаб - ля -

26 *mf*

Т. ми! Вда - ри - мо на мос - кви - нів,

Б. ми!

29

Т. на ля-хів по - ган - ців, щоб не пов - ста - ва - ли! 1. ва - ли! 2.

Б.

37 *mp* *f*

Т. 3. Нам по - мо - же свя - тий Ю - рій і Пре - чис - та Ма - ти Моск - ву

Б. *mp* *f*

42 *mp(f)*

Т. зво - ю - ва - ти. Ой, чи пан, чи про-пав, дві - чи не вми -

Б. *mp(f)*

48 1. 2.

Т. ра - ти, гей, ну, хлоп - ці до збро - ї! збро - ї!

Б.

МИ ГАЙДАМАКИ

слова О.Маковця,
мелодія невідомого автора
опрацювання М.Михаця

Andante con moto

Т.1.2 8 *solo mf* Ми гай - да - ма - ки, ми всі - од - на - кі: ми не на - ви - дим

Б.1.2 *solo mf*

5 Т. 8 *mf Tutti* раб-ське-є яр-мо. Йшли ді-ди на му - ки, пі - дуть і прав-ну - ки, ми

Б. *mf* Йшли на му - ки, пі - дуть прав-ну - ки,

8 Т. 8 за на - род жит - тя сво-є да - мо. До - ки су-сі - ди нам лю-до-ї - ди,

Б. *mf* ми за на - род жит - тя да - мо.

12 Т. 8 *mf* ми гай - да - ма - ки, як бу - ли, так є. Вже ча-си ми - ну - ли,

Б. *f* Вже ми - ну - ли,

15 Т. 8 як ми ши - ї гну - ли, і ко - жен з нас за всіх жит-тя да - є.

Б. як ми гну - ли, і ко - жен з нас за всіх да - є.

18 *f*

Т. Не тіш - ся, вра - же, сот - ня по-ля - же, ти - сяч на-то - мість

Б. *f*

21

Т. ста - не до бор - би. І но-жі свя - че - ні на сер-ця ска - же - ні, на -

Б.

24

Т. го - стрять знов по - топ - та - ні ра - би. На - ша при-ся - га:

Б. на-го - стрять знов

27

Т. прав-да, від-ва - га, пом-ста за крив - ди, лю-та і гріз-на. Бо ми гай-да-ма - ки,

Б.

31

Т. мес-ни-ки од-на - кі, що за на-род і смерть нам не страш-на.

Б. що за на-род і смерть не страш-на.

НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, НЕ ПОРА!

слова І.Франка
музика Д.Січинського
опрацювання М.Михаця

Marciale

mf

5

Т. *mf*

Б. *mf*

1. Не по ра, не по-ра, не по ра мос - ка -

не по-ра,

8

Т. *mf*

Б. *mf*

ле - ві й ля-хо - ві слу жить! До - вер ши - лась Ук-ра - ї - ни

не по-ра.

The musical score is written for piano and voice. It begins with a piano introduction in 4/4 time, marked 'Marciale' and 'mf'. The piano part features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The vocal part enters at measure 5, with the lyrics '1. Не по ра, не по-ра, не по ра мос - ка - не по-ра,'. The piano accompaniment continues with a steady eighth-note rhythm. At measure 8, the vocal part continues with 'ле - ві й ля-хо - ві слу жить! До - вер ши - лась Ук-ра - ї - ни не по-ра.' The piano part provides harmonic support with chords and moving lines. The score is written in a key with one flat (B-flat) and 4/4 time.

11

Т. 8 крив - да ста-ра, нам по ра для Ук-ра - ї - ни жить! До-вер-

Б.

14

Т. 8 ши - лась Ук-ра - ї - ни крив - да ста-ра, нам по ра для Ук-ра - ї - ни

Б.

17

Т. 8 жить! 2. Не по-кра - ю, здо-бу - ти то - бі!

Б.

1. Не пора, не пора, не пора
Москалеві й ляхові служить!
Довершилась України кривда стара,-
Нам пора для України жить.
2. Не пора, не пора, не пора
За невігласів лить свою кров,
І любити царя, що наш люд обдира,-
Для України наша любов.
3. Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор!
Най пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймося прапор!
4. Бо пора се великая єсть:
У завзятій важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб волю, і щастя, і честь
Рідний краю, здобути тобі!

ЗА УКРАЇНУ!

слова М.Вороного,
мелодія Я.Ярославенка
опрацювання М.Михаця

Andante con moto

Т.1.2 8

1. За Ук - ра - ї - ну! З вог - нем зав - зят - тя ру - шай - мо, брат - тя, всі впе -

Б.1.2 *solo mf*

Т. 5 8

ред! За Ук - ра - ї - ну! З вог - нем зав - зят - тя ру - шай - мо, брат - тя, всі впе -

Б. *solo mf*

Т. 9 8

ред! Слуш - ний час кли - че нас, ну ж бо враз спов -

Б. *Tutti mf*

Т. 13 8

нять свя - тий на - каз! За Ук - ра - ї - ну, за ї - ї до - лю, за честь і

Б. *mf*

За до - лю, за честь і

Т. 16 8

во - лю, за на - род! За на - род! 2. О, Ук - ра - ї - но, о, рід - на

Б. *mf*

19

Т. *mf*

Нень - ко! То - бі вір нень - ко при - сяг - нем. О, Ук - ра ї - но, о, рід-на

Б.

23

Т. *mf*

Нень-ко! То-бі вір нень-ко при-сяг - нем. Сер-ця кров і лю-бов, все то-бі від-

Б. *mf*

29

Т. *mf*

да - ти в бо-роть-бі. За Ук - ра ї - ну, за ї - ї до - лю, за честь і во-лю, за на -

Б. *mf*

33

Т. *mf*

род! за на-род! 3. Га-неб - ні пу - та ми вже пор - ва - ли і зруй-ну -

Б. *mf*

36

Т. *mf*

ва - ли цар - ський трон. Га-неб - ні пу - та ми вже пор -

Б. *mf*

39

Т. 8 ва - ли і зруй-ну ва - ли цар-ський трон. *mf* З-під я - рем і з тю-рем,

Б. *mf*

44

Т. 8 де був гніт, ми йдем на віль-ний світ! За Ук - ра ї - ну, за ї - ї

Б.

47

Т. 8 до - лю, за честь і во - лю, за на - род! *mf* за на-род! 4. Впе-ред же,

Б. *mf*

50

Т. 8 брат - тя. Наш пра-пор ма - є і сон-це ся - є нам во -

Б.

53

Т. 8 чох! *f* Впе-ред же, брат - тя. Наш пра-пор ма - є і сон-це

Б. *f*

56

Т. 8

Б.

ся - є нам во - чах! Друж-ній тиск, збро - ї блиск, в сер-ці гнів і

mf

61

Т. 8

Б.

з ним сво-бід - ний спів. За Ук - ра - ї - ну, за ї - ї

63

Т. 8

Б.

до - лю, за честь і во - лю, за на - род!

ОЙ, У ЛУЗІ ЧЕРВОНА КАЛИНА

слова Г.Труха

варіант мелодії

С.Чарнецького

опрацювання М.Михаця

Andante con moto

Т.1.2 *mp* 8 Ой, у лу - зі чер - во - на ка - ли - на по - хи - ли - ла -

Б.1.2 *mp*

Т. 4 ся, чо - гось на - ша сла - на У - кра - ї - на

Б. по - хи - ли - лась.

Т. 7 за - жу - ри - ла - ся. *mf* А ми ту - ю

Б. *mf* За - жу - ри - ла - ся, за - жу - ри - лась.

Т. 10 чер - во - ну ка - ли - ну пі - дій - ме - мо,

Б.

Т. 12 а ми на - шу сла - ну У - кра - ї - ну гей, гей, роз - ве -

Б.

15 *mf*

Т. 8 се - ли - мо. А ми ту - ю чер - во - ну ка - ли - ну

Б. *mf*

18

Т. 8 пі - дій-ме - мо, а ми на - шу слав - ну У - кра - ї - ну

Б.

21 1.2 3.

Т. 8 гей, гей, роз - ве - се - ли - мо! се - ли - мо!

Б.

2. Марширують стрільці січовії у кривавий тан
Визволяти братів-українців з московських кайдан.
А ми наших братів-українців визволимо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!

3. Як повіе буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні січових стрільців.
А ми туя стрілецькую славу збережемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!

4. Не хилися, червона калино, маєш білий цвіт,
Не журися, слава Україно, маєш добрий рід.
А ми туя червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей, розвеселимо!

ОЙ, ТА ЗАЖУРИЛИСЬ

слова та мелодія
Р.Купчинського
опрацювання М.Михаця

Andante

Т.1.2 *solo mp* 1. Ой, та за - жу ри - лись, Стріль - ці Сі - чо -

Б.1.2 *solo mp* Стріль - ці Сі - чо -

Т. *solo mp* ві - ї, як Збруч річ - ку про - хо - ди - ли.

Б. *solo mp* ві - ї, як Збруч річ - ку про - хо - ди - ли.

Т. *f Tutti* 8 Хоч стіль - ки на - ро - ду впа - ло за сво - бо - ду,

Б. *f* 8 Хоч стіль - ки на - ро - ду впа - ло за сво - бо - ду,

Т. *mp* 10 всто - я - ти не бу - ло си - ли. Хоч стіль - ки на - ро - ду

Б. *mp* 10 всто - я - ти не бу - ло си - ли. Хоч стіль - ки на - ро - ду

Т. 13 впа - ло за сво - бо - ду, всто - я - ти не бу - ло си - ли.

Б. 13 впа - ло за сво - бо - ду, всто - я - ти не бу - ло си - ли.

16

Т. 8

Б. 8

2. Ой, та за - жу - ри - лись, Стріль - ці Сі - чо - ві - ї,

mf

20

Т. 8

Б. 8

ста - ли дріб - ні сльо - зи ли - ти. де во - рог кля - тий

f

24

Т. 8

Б. 8

бать - ка - ми о - ра - ти, ма - те - ря - ми во - ло - чи - ти.

27

Т. 8

Б. 8

Бу - де во - рог кля - тий бать - ка - ми о - ра - ти,

tr

Бу - де во - рог кля - тий бать - ка - ми о - ра - ти,

29

Т. 8

Б. 8

ма - те - ря - ми во - ло - чи - ти.

Con moto

3. Ой, не тіш - ся,

f

32

T. 8

Б. 8

вра - же, що наш край, то, ваш,

f вра - же,

35

T. 8

Б. 8

ще жи - ве Стрі-лець - ка сла - ва. Вер - нуть - ся ще ті - ї

mf *Con anima* *p*

38

T. 8

Б. 8

Стріль - ці Сі - чо - ві - ї, зад - ро - жить во - рог лу - ка - вий.

41

T. 8

Б. 8

Вер - нуть - ся ще ті - ї Стріль - ці Сі - чо - ві - ї,

Animato *ff*

43

T. 8

Б. 8

зад - ро - жить во - рог лу - ка - вий.

poco rall. *ten.*

ВІЧНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР

слова І.Франка
музика М.Лисенка
аранжування М.Михаця

Alla marcia energico

The musical score is written for voice and piano. It begins with a piano introduction in 4/4 time, marked *ff*. The tempo is *Alla marcia energico*. The key signature has one sharp (F#). The score is divided into three systems. The first system shows measures 1-3, followed by a vocal entry at measure 4. The second system shows measures 5-8, and the third system shows measures 9-12. The vocal parts are for Tenor (Т.) and Bass (Б.). The piano accompaniment is for the right and left hands of the piano.

Т.
Б.

Віч - ний ре-во-лю-цjo - нер дух, що ті - ло рве до

бо - ю, рве за по - ступ, щас - тя й во - лю, він жи - ве, він ще не

13

Т. *mf*
вмер. Ні по пів - ські-ї тор - ту - ри, ні тю рем - ні цар - ські

Б. *mf*
Ні по - пів-ські - ї тор - ту - ри, ні тю - рем - ні цар - ські

17

Т. *mp*
му - ри. А - ні вій - ська мушт - ро - ва - ні, ні гар -

Б. *mp*
А - ні вій - ська мушт - ро - ва - ні,

20

Т. *mp*
ма - ти лаш - то - ва - ні, ні шпі он - ське ре - мес - ло в гріб йо -

Б. *mp*

24 *ff* >

Т. 8 го ще не зве лю.

Б. *ff* >

1.

28

Т. 8

Б.

2.

день!

2. Вічний революціонер,
 Дух, наука, думка, воля
 Не уступить пільмі поля,
 Не дасть спутатись тепер.

Розвалилась зла руїна,
 Покотилася лавина.
 І де по світі тая сила,
 Щоб в бігу її спинила,
 Щоб згасила, мов огонь,
 Розвидняючий день!

СМІЛО, ДРУГИ

(революційна пісня)

опрацювання Ст. Людкевича
редагування М.Михаця

Marciale

T.1.2

Б.1.2

3

T.

Б.

mp

1. Смі - ло, дру - ги, не те ряй - те

mp

7

T.

Б.

ду - ха на страш-ну - ю прю. Рід - ну Вкра-ї - ну спа - сай - те

11 *mf*

Т. 8 честь і сво-бо - ду сво - ю, честь сво-ю.

Б. *mf*

13 *mp*

Т. 8 Слиж нам у-мер - ти прий - деть - ся

Б. *mp*

15 *f*

Т. 8 в сі - рих ка-зар - мах, тюр - мах, мес - ник но-вий пі - дій -

Б. *f*

18

Т. меть - ся на на - ших збі - лі - лих кіст - ках, на *mp*

Б. на *mp*

21

Т. на - ших збі - лі - лих кіст - ках, сем. 1. 2.

Б. сем.

2. Хай нас по тюрмах саджають,
 Хай нас пробують вогнем.
 Хай нас стократно терзають,
 Ми всі тортури знесем, ми знесем.

Приспів.

ЗАКУВАЛА ТА СИВА ЗОЗУЛЯ

слова і музика П.Ніщинського
музична редакція М.Михаця

Allegro

Т.1.2

Б.1.2

pp

За - ку - ва - ла та си - ва зо - зу - ля

8

Т.

Б.

ра - ним ра - но на зо - рі, ой, за - пла - ка - ли хлоп - ці мо -

14

Т.

Б.

лод - ці, гей, гей! Та у чу - жи - ні, в не -

mf

21

Т. *tr*
во - лі в тюр - мі. Во - ни пла - ка - ли, гір - ко ри -

Б. *tr*

27

Т. *molto rit.* *f*
да - ли, сво - ю до - лю ви - кли - ка -

Б. *f*
сво - ю

34

Т. *Andantino* *pp*
ли! Ой, по - вій, по - вій

Б. *pp*

42

Т. 8 та буй - не - сень - кий віт - ре, та по - над мо -

Б. та

rit.

49

Т. 8 ре. Та й ви - не - си нас із кай - да -

Б.

p

56

Т. 8 нів, з не - во - лі в чис - те - є по - ле!

Б.

rit.

62 **Tempo I**

f

Т. 8 Та по - не - си на Вкра - ї - ну, гей! Гей!

Б. **f**

69 *poco rit.* **Meno mosso** *pp sempre stacc.*

Т. 8 Нас на Вкра - ї - ну! А на Вкра -

Б. *pp*

на *poco rit.*

76 *poco a poco acell. e cresc.*

Т. 8 ї - ні там со - неч - ко ся - є, ко - зац - тво гу - ля - є, гу - ля - є і

Б.

82 **Meno, Con anima** *mf solo*

Т. По

Т. нас ви - гля - да - є! Нас ви - гля - да - є!

Б.

90 *a tempo*

Т. си - ньо - му мо - рю бай - да - ки під віт - ром гу - ля - ють.

Т. *morm. mp*

Б. *morm. mp*

a tempo

96 *a tempo*

Т. 8 Бра - тів щоб ря - ту - ва - ти, за - по - рож - ці чим -

Т. 8

Б. 8

a tempo

102

Т. 8 дуж пос - пі - ша - ють.

Т. 8 *pp* Гей! як за - чу - ли ту -

Б. 8 *pp*

p *pp*

109

Т. *ff* рець - кі - ї сул - та - ни, *p* та й із - ве -

Б. *ff* та й із - ве -

f *p*

115 *poco a poco acell. e cresc.*

Т. *ff* лі - ли ще гір - ші ку - ва - ти кай - да - ни! *f* Сул -

Б. *ff* лі - ли ку - ва - ти Сул -

poco a poco acell. e cresc. *f* *f*

121

Т. та - ни! Сул - та - ни! Ку - ва - ти

Б. та - ни ту - рець - кі, сул - та - ни зве - лі - ли ку - ва - ти кай -

126

Т. 8 кай - да - ни Зве - лі -

Б. да - ни, кай - да - ни ку - ва - ти,

130 *molto rall.*

Т. 8 лі ще гір - ші ку -

Б. *molto rall.*

132 *a tempo*

Т. 8 ва - ти кай - да -

Б. *a tempo*

136 *rit.*

T. *sf* ни!

Б. *rit.* *f*

140

146

poco a poco cresc.

151 *sp*

156 *f*

ЖУРАВЛІ

слова Б.Лепкого
мелодія Л. Лепкого
гармонізація О.Кошиця

Adagio
♩ *mp*

Т. 1.2
1. Чу - єш, бра - те мій,
2. Ме-рех-тить в о - чах *mp*

то - ва - ри - шу мій,
без - ко - неч - ний шлях,

Б. 1.2
1. Чу - єш, бра - те мій,
2. Ме - рех-тить в о - чах

то - ва - ри - шу,
без - ко - неч - ний

3

Т.
від - лі - та - ють сі - рим шнур - ком
ги - не, ги - не в сі-рій мра - ці жу - рав - лі у ви - рій.
слід по жу - рав - лях.

Б.

5

Т. *mp*
Кли-чуть: кру, кру, кру!
Кли - чуть: кру!
В чу-жи - ні у - мру, кру, кру!

Б. *mp*
Кли - чуть: кру, кру, кру, кру, кру!
кру, кру, кру!

7

Т. *f*
За - ки мо - ре пе - ре-ли - чу - кри-лонь-ка зі - тру,
кру, кру, кру, кру, кри - лонь-ка зі - тру,
кру, кри - лонь-ка зі - тру, зі-тру,

Б. *f*
кри - лонь-ка зі - тру, зі-тру,

9

Т. *p* *mp* *morendo*
кри - лонь - ка зі - тру!
кру, кру, кру!

Б. *p* *mp*
кру, кру, кру!

НЕ ЧУЖОГО МИ БАЖАЄМ

слова В.Шашкевича
музика М.Вербицького
аранжування М.Михаця

Allegretto

Т 1.2

Б 1.2

f

6

4

p

1

Се-ред по - ля ши - ро - ко-го ду-бець ви - рос -

mf

p

8

Ой, там по - лем на во - ро - нім

та - є. Ой, там по - лем на во - ро - нім мо - ло - дець гу -

на во-ро-нім

Ой, там по - лем на во-ро - нім

12 *f* *p*

Т. ля - є. Ві-ють віт - ри, ві - ють буй - ні, аж дуб по - хи -

Б. *f* *p* *p* Ой ві - ють буй - ні,

16 *f* *p* *mp*

Т. лив-ся. Ска-жи, ска-жи ко-за чень - ку, ку - ди ти пус - тив - ся? Чи

Б. *f* *p* *f* Ска-жи,

21 2 *mf* *p* *mf* Чи

Т. ти і - деш в Ту реч - чи-ну, Хри - стян, Хри - стян, виз-во - ля - ти?

Б. *mf* *p* в Ту - реч - чи-ну, Хри - стян, виз - во - ля - ти?

25 ти і - деш на
 Т. Чи ти і - деш на Вкра - ї - ну во - лю здо - бу - ва - ти?
 Б. Чи ти і - деш на
 mf
 f

29 Не пі-ду я в Ту реч - чи - ну, а на Ук - ра - ї - ну, Від мо -
 Т. f p
 Б. f Не пі-ду я
 f

33 ги - ли до мо - ги - ли, Со ко - лом по - ли - ну. По -
 Т. p
 Б. Від мо-ги-ли до мо - ги - ли, Со - ко - лом по - ли - ну.
 p

37

Т. 8 ли ну я, по - ли - ну я, до мо - гил при - ля - жу, Бать-кам

Б. *p* я, по - ли - ну я, Бать-кам

41

Т. 8 на - шим всю тя - жень - ку не - до - лю ро - ка - жу. Роз -

Б. *tr* *tr*

46

Т. 8 ка - жу я на-ше го - ре на - ше ли - хо лю - те. Те - пер ска - жу: Те-пер ска - жу:

Б. *tr* на-ше го - ре Ска - жу: *f* *mf*

51

Т. *p* "сер - деш - ні - і" по - бла - гос - ло - ві - те! *p* Бла - го-сло-віть! По-гу -

Б. *p* По-гу -

55

Т. *f* ля - єм у чис - то - му по - лі: Не чу жо - го ми ба -

Б. *f* Не чу-жо-го ми ба -

59

Т. *mf* жа - єм, а сво - го то пра - ва. Не... Не чу - жо - го ми ба - жа - єм,

Б. *mf* Не... Не чу - жо - го ми ба -

64 *f*

Т. Де по - ляг - ла
А сво - го то пра - ва Де по - ляг - ла, там вос - крес - ла

Б. жа - ем, А сво - го то пра - ва, Де по - ляг - ла, там вос - крес - ла

68 *poco rall.*

Т. Ук - ра - їн - ська сла - ва. Де по - ляг - ла, там вос - крес - ла

Б. Ук - ра - їн - ська сла - ва. Де по - ляг - ла, там вос - крес - ла

72 *a tempo*

Т. Ук - ра - їн - ська сла - ва.

Б. Ук - ра - їн - ська сла - ва.

НЕСТРИМНИМ ПОТОКОМ

ПІСНЯ КУРЕНЯ "СІРИХ ВОВКІВ"

слова та мелодія
невідомих авторів
опрацювання М.Михаця

Andante sostenuto

1. Не - стрим - ним по - то - ком, чо - та за чо - то - ю і -

Рум, рум, рум, рум, рум,

дуть ук - ра - їнсь - кі си - ни. Да - ле - кі від смут - ку, не

близь - кі з жур - бо - ю, не - злам - ні - ї "Сі - рі вов - ки". Да -

10
Soli
T.B.
8

ле - кі від смут - ку, не близь - кі з жур - бо - ю, не - злам - ні - ї "Сі - рі вов -

mp

Т.
8

Да - ле - кі з жур - бо - ю, не - злам - ні - ї "Сі - рі вов -

Рум, *simile*

Б.
Рум, *simile*

13
Soli
T.B.
8

mf **Piu mosso**

ки". 2. І - дем ми на пок - лик на - ро-ду до бо - ю, нас

Т.
8

ки".

mp

Рум, *simile*

Б.

16
Soli
T.B.
8

кли - че да-ле - кий ві - кінг, і за - пал й від-ва - гу не -

Т.
8

Б.

19

Soli
T.B.

8

се - мо з со-бо - ю, не - злам - ні - ї "Сі - рі вов - ки". I

mf

3

3

T.

8

Б.

22

Soli
T.B.

8

за - пал й від-ва - гу не - се - мо з со-бо - ю, не - злам - ні - ї "Сі - рі вов -

mp

I за - пал з со-бо - ю, не злам - ні - ї "Сі - рі вов -

Рум, *simile*

Рум, *simile*

T.

8

Б.

25

Soli
T.B.

8

ки".

Agitato, risoluto

ки".

mf

3. Під Льво-вом ми би - ли "ко - му - ну" зав - зя - то, і

Рум, Під Льво - вом

3

3

3

3

3

3

3

3

T.

8

Б.

28

Soli
T.B.

8

T.

Б.

би-ли над рідним Збу - чем. Пі - дем ми на Ки - їв, пі -

Збу - чем. Пі - дем на

31

Soli
T.B.

8

T.

Б.

дем на Кар - па - ти із гор - дим сво-бо - ди ме - чем! 4. На

Ки - їв, із гор - дим ме - чем! 4. На

34

Con fuoco

Soli
T.B.

8

T.

Б.

нас по-си - ла - є "ко - му-на" гар-ма - ти, на нас по-си - ла лі - та -

нас по - си-ла - є "ко му-на" гар-ма - ти, на нас по - си-ла лі та -

37

Soli
T.Б

ки, та сер - ця пал - ко - го вог - нем не здо - ла - ти, не -

T.

ки, та сер - ця пал - ко - го вог - нем не здо - ла - ти, не -

Б.

Лі - та - ки, та не здо - ла - ти, не -

40

Soli
T.Б

злам - ні - ї "Сі - рі вов - ки". Ми гор ді і смі лі

T.

злам - ні - ї "Сі - рі вов - ки". 5. Ми гор ді і смі - лі за -

Б.

злам - ні - "Сі - рі вов - ки". Рум, рум, рум, Гор - ді, смі - лі

rit.

Maestoso

43

Soli
T.Б

за - лізні - ї чо - ти, для нас не страш - ний У

T.

лізні - ї чо - ти, для нас не страш - ний є цей бій!

Б.

цей бій.

46

Soli T.B.

8

слав - но - му ря - ді, ор - ли - но - му ле - ті, нас "Бист-рий" ве-де ко-ман-

T.

mp

8

у слав - но му ле - ті, нас "Бист-рий" ве-де ко-ман-

Б.

Рум, рум, рум, рум, рум, рум, рум, рум, нас "Бист-рий" ве-де ко-ман-

49

Soli T.B.

8

дир. у слав - но - му ря - ді, ор - ли - но - му ле - ті, нас

T.

f

8

дир. у слав - но - му ря - ді, ор - ли - но - му ле - ті, нас

Б.

дир. Рум. у слав - но му ря - ді, ле - ті, нас

rit. *ten.* *a tempo*

52

Soli T.B.

8

"Бист - рий" ве - де ко - ман - дир!

T.

con anima

8

"Бист - рий" ве - де ко - ман - дир!

Б.

con anima

"Бист - рий" ве - де ко - ман - дир!

ОХ, ЯК ЛЮБЛЮ ТІ НАШІ ГОРИ

ПІСНЯ УПА

слова та мелодія
невдомих авторів
аранжування М.Михаця

Alla marshe

Sostenuto

Т.1.2 8

Б.1.2

1. Ох, як люблю ті наші го - ри, де по лі - сах гу - ля ле -

5 *mf*

Т. 8

Б.

гінь! Шу-мить по - тік там край діб - ро - ви у них про - жив я двад - цять

9

Т. 8

Б.

ліг. Гей, же гу! Гей, же га! *mf* Жий - мо

12 *mf* Жий - - мо час. *f*

Т. 8

Б.

ще, жий - мо ще, по - ки час. Бо хто з нас від - га - да, Бо хто жий - мо час.

15

Т. 8

Б.

з нас від - га - да, чи ще зав - тра ста - не нас? *mf* 2. А в ту по -

18 *mf*

Т. ру, як лю-тий во-рог по се-лах і міс-тах розб-

Б. *mf*

А в ту по-ру, як лю-тий во-рог і розб-

21

Т. рівсь, гу-ля-є - мо со-бі по лі-сі, як Дов-буш наш гу-ляв ко-

Б.

рівсь, як ко-

25 *mf*

Т. лись. І ста-ли нам ці на-ші го-ри твер-ди-но-

Б. *mf*

лись. 3. І ста-ли нам

28

Т. ю у лю-тий час, а ві-ко-віч-ні тем-ні бо-ри від во-ро-гів хо-ро-нять

Б.

33 *mp*

Т. нас. 4. А як здо-бу-дем Ук-ра-ї-ну, то го-ри

Б. *mp*

А як здо-бу-дем Ук-ра-ї-ну,

36

Т. *mf* зно-ву о-жи-вуть, тут би-лись на-ші пар-ти-за-ни, *f* що вли-ли

Б. *mf* о-жи-вуть, *f*

40

Т. *p* Гей, же гу! *mf* Гей, же гу! *p* Гей, же

Б. *mf* Гей, же гу! *p* Гей, же гу!

43

Т. *mf* жий - - мо час. *f* Гей, же га! *mf* Жий - мо ще, жий - мо ще, по-ки час. Бо хто

Б. *mf* жий - мо час. *f* Гей, же га! *mf* Жий - мо ще, жий - мо ще, по-ки час. Бо хто

46

Т. *f* з нас від-га-да, Бо хто з нас від-га-да, чи ще 1. зав-тра ста-не

Б. *f* з нас від-га-да, Бо хто з нас від-га-да, чи ще 1. зав-тра ста-не

49

Т. 2. зав-тра ста-не нас?

Б. 2. зав-тра ста-не нас?

ЗА БАЙРАКОМ БАЙРАК

слова Т.Шевченка
мелодія народна
опрацювання М.Михаця

Andante
mp solo

Т.1.2 8 1. За бай - ра - ком бай-рак, за бай ра - ком бай-рак, а там

Б.1.2 *solo mp*

Tutti
mp

Т. 8 степ та мо-ги - ла. Із мо ги - ли ко-зак, із мо -

Б. *mp*

6 8 ги - ли ко - зак, вста - є си - вий, по - хи - лий. Із мо -

Б. 1.

9 8 2. *mp* лий. 2. Вста-є сам у но-чі, і - де в степ, а йду-чи спі - ва

Б. *mp*

12 8 сум - но спі-ва - є; "На - но си - ли зем - лі, тай до -

Б.

15 *mf*

Т. 8 до - му піш - ли, і ніх - то не зга - да - є." 3. Нас тут

Б. *mf*

18

Т. 8 трис - та, як скло, то - ва - рист - ва ляг - ло і зем -

Б.

20 *f*

Т. 8 ля не прий - ма - є. Як зап - ро - дав геть - ман у яр -

Б. *f*

23 1. *p*

Т. 8 мо хрис - ти - ян, нас пос - лав по - га - ня - ти. Як зап -

Б. *p*

26 2. *mp*

Т. 8 ти. 4. По сво їй, по зем - лі сво - ю кров роз - ли - ли і за -

Б. *mp*

29

Т. 8 рі - за - ли бра - та. Кро - ві бра - та впи-лись і о -

Б. *mp*

32

Т. 8 тут по - ляг - ли у мо - ги - ли зак - ля - ті. *mp* 5. Та й за -

Б. *mp*

35

Т. 8 мовк за - жу - ривсь, і на спис по - хи - ливсь, став на

Б. *mp*

37

Т. 8 са - мій мо - ги - лі. На Дніп ро пог - ля-дав, тяж - ко

Б. *p*

40

Т. 8 пла - кав, ри - дав, си - ні хви-лі го - ло - си - ли. На Дніп-

Б. *f*

43 **2.**

Т. 8 хви - лі го - ло - си - ли. 6. З-за Дніп ра із се-ла лу - на

Б.

46

Т. 8 га - єм гу-ла, тре - ті пів - ні спі - ва - ли. *mf* Про - ва -

Б. *mf*

49

Т. 8 лив - ся ко-зак, стре - пе нув - ся бай - рак, а мо **1.** ги - ла зас - тог - на -

Б.

52

Т. 8 ла. *f* Про - ва- **2.** ги - ла зас - тог - на - ла.

Б. *f*

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

слова Т.Шевченка

мелодія Д.Крижанівського

опрацювання М.Михаця

Andante

T.1.2

Б.1.2

mf

cresc.

5

f

Т.

Б.

1. Ре - ве та стог - не Дніпр ши - ро -

f

marcato

9

Т.

Б.

кий сер - ди - тий ві - тер за - ви -

The musical score is written for voice and piano. It begins with a tempo marking of 'Andante'. The first system shows the vocal staves (T.1.2 and Б.1.2) with rests, followed by a piano introduction in the grand staff. The piano part features a melody in the right hand and a bass line in the left hand, marked 'mf' and 'cresc.'. The second system starts at measure 5, marked 'f', and includes the vocal entry with the lyrics '1. Ре - ве та стог - не Дніпр ши - ро -'. The piano accompaniment continues with chords and a bass line. The third system starts at measure 9 and continues the vocal melody with the lyrics 'кий сер - ди - тий ві - тер за - ви -'. The piano accompaniment provides harmonic support with chords and a moving bass line. The score is in 3/4 time and the key of D major.

13

Т. 8 ва. До до - лу вер - би гне ви со -

Б.

18

Т. 8 кі, го - ра - ми хви - лю пі - дій - ма.

Б.

1.

23

Т. 8 ма.

Б.

Meno mosso

mf

2. I *mf* блі - дий мі - сяць на ту

27

Т. 8 по - ру, із хма - ри де - де

Б.

marcato

31

Т. 8 виг - ля - дав. Не - на - че чо - вен в си - нім

Б.

36

Т. 8 мо - рі, то ви - ри - нав, то по - то -

Б.

41

rit. **Sostenuto**
p

Т. 8 пав. 3. Ще тре - ті пів - ні

Б. *p*

45

Т. 8 не спі - ва - ли, ніх - то ні - де не го - мо -

Б.

51

Т. 8 пів. Си - чі в га - ю пе - ре - кли - ка -

Б.

56

Т. 8

Б.

лись, та я - сен раз у раз скри -

60

Т. 8

Б.

пів. пів.

Con anima

1. 2.

65

Т. 8

Б.

Рє - ве та стог - не

f

mp *ff* *f*

71

Т. 8

Дніпр ши - ро - кий сер - ди - тий

Б.

marcato

75

Т. 8

ві - тер за - ви - ва. До до - лу

Б.

79

Т. 8

вер - би гне ви - со - кі, го - ра - ми

Б.

84

Т. 8

хви - лю пі - дій - ма. До до - лу

Б.

88

Т. 8

вер - би гне ви со - кі, го - ра - ми

Б.

93

rit.

Т. 8

хви - лю пі - дій - ма.

Б.

rit.

ЗАПОВІТ

слова Т.Шевченка

мелодія Г.Гладкого

муз.редакція М.Михаця (за К.Стеценком)

Andante sostenuto

Т 1.2

В 1.2

Як ум - ру, то по - хо - вай - те ме - не на - мо -

Як ум - ру, то по - хо - вай - те ме - не на - мо -

5

8

ги - лі, се-ред сте - пу ши - ро - ко - го, на Вкра - ї - ні

ги - лі, се-ред сте - пу ши - ро - ко - го, на Вкра - ї - ні

9

8

ми - лій. Се-ред сте - пу ши - ро - ко - го, на Вкра - ї - ні

ми - лій. Се-ред сте - пу ши - ро - ко - го, на Вкра - ї - ні

13

8

Piu mosso *mf*

ми - лій. Щоб ла - ни ши - ро - ко по - лі, і Дніп -

ми - лій. Щоб ла - ни ши - ро - ко по - лі, і Дніп -

16

8

f

ро і кру - чі, бу - ло вид - но, бу - ло чу - ти, як ре -

ро і кру - чі, бу - ло вид - но, бу - ло чу - ти, як ре -

20

8

ве ре - ву - чий. Бу - ло вид - но, бу - ло чу - ти, як ре -

ве ре - ву - чий. Бу - ло вид - но, бу - ло чу - ти, як ре -

mp

24

8

ве ре - ву - чий. По - хо вай - те та вста -

ве ре - ву - чий. По - хо вай - те та вста -

f **Risoluto**

27

8

вай - те, кай - да - ни пор - ві - те, і вра - жо - ю зло - ю

вай - те, кай - да - ни пор - ві - те, і вра - жо - ю зло - ю

31

8

кро - в'ю во - лю о - кро пі - те. І вра - жо - ю зло - ю

кро - в'ю во - лю о - кро пі - те. І вра - жо - ю зло - ю

mf

35

8

кро - в'ю во - лю о - кро пі - те.

кро - в'ю во - лю о - кро пі - те. І ме -

Sostenuato

mp

38 *mp*

І ме - не в сі - м'ї ве ли - кій, в сі - м'ї во ль - ній,
не в сі - м'ї ве ли - кій, в сі - м'ї во ль - ній,

41 *mf*

но - вій, не за - буть - те по - м'я - ну - ти не злим
но - вій, не за - буть - те по - м'я - ну - ти не злим

44

ти - хим сло - вом. Не за - буть - те по - м'я -
ти - хим сло - вом. Не за - буть - те по - м'я -

47 *p* *morendo*

ну - ти не злим ти - хим сло - вом.
ну - ти не злим ти - хим сло - вом.

БОЖЕ ВЕЛИКИЙ, ЄДИНИЙ

слова О.Кониського

музика М.Лисенка

аранж. М.Михаця (за О.Кошищем)

Moderato, religioso

Т.1.2 *p* Бо - же Ве - ли - кий, Є - ди - ний, нам У - кра - ї - ну хра -

Б.1.2 *p* Бо - же

Т. 4 ни, во - лі і сві - ту про - мін - ням Ти і - і о - сі -

Б.

Т. 8 ни. *mf* Сви - том на - у - ки і знан - ня *trp* Ти і - і про - сві -

Б. *mf* *trp*

Т. 12 ти, *mf* в чис - тій лю - бо - ві до Не - ї Ти нас, Бо - же, зміц -

Б. *mf*

Т. 16 ни! *trp* Мо - ли - мось, Бо - же, Є - ди - ний,

Б. *trp*

19

Т. 8

Б.

нам У - кра - ї - ну хра - ни, всі сво - ї лас - ки, щед -

22

Т. 8

Б.

ро ти, Ти на люд свій звер - ни!

p

p

25

Т. 8

Б.

Дай йо - му во - лю, дай йо - му до - лю, дай доб - ро - го

Piu mosso

mp

p

poco cresc.

Дай

28

Т. 8

Б.

сві - та, шас - тя, дай, Бо - же, на - ро - ду на мно - га - я,

f

32

Т. 8

Б.

мно - га - я, лі - та!

rit.

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА

музична редакція

слова П.Чубинського
музика М.Вербицького

Є.Станковича та М.Скорика
транскрипція М.Михаця

Урочисто *mf*

Т.1.2
Б.1.2

Ще не вмер - ла У - кра-ї - ни, ні сла - ва, ні во - ля,

6

Т.
Б.

ще нам, брат - тя у - кра-їн - ці, у - сміх - неть - ся до - ля.

10

Т.
Б.

mp

Зги - нуть на - ші во - рі-жень - ки, як ро - са на сон - ці,

mp

14 *mf*

Т. 8 за - па - ну - єм і ми, брат - тя, у сво - їй сто - ро - ці.

Б.

18 *f*

Т. 8 Ду - шу й ті - ло ми по - ло - жим за на - шу сво - бо - ду,

Б.

22

Т. 8 і по - ка - жем, що ми, брат - тя, ко - заць - ко - го ро - ду.

Б.

26 **ff**

Т. Ду - шу й ті - ло ми по - лю - жим за на - шу сво - бо - ду,

Б.

ff

30 **rall.**

Т. і по - ка - жем, що ми, брат - тя, ко - заць - ко - го ро - ду.

Б. **rall.**

2. Станем, браття в бій кривавий від Сяну до Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому.
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє.
Ще у нашій Україні доленька наспіє.

Приспів:

3. А завзяття, щира праця свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже.
За Карпати відіб'ється, згомонить степами.
України слава стане поміж ворогами.

Приспів:

Додаток 1

ГІМН

ДДПУ імені Івана Франка

слова О.Шалати

мелодія О.Голубєва

музична редакція М.Михаця

Andante maestoso *f* %

С.А. 1. Дро го - би - ча слав - ся у - ні - вер - си - тет та

Т.Б.

4

С.А. і - м'я І - ва - на Фра - ка! У - чи - те - ля сло - во ве -

Т.Б.

7

С.А. де нас впе-ред, і жи - ти йо-му у ві - ках.

Т.Б.

10 *mf*

С.А. Дух на-у-ки віль - ний нас жи-во - тво - рить.

Т.Б. *mf*

14

С.А. 1. Ві - ра в пос-туп спіль - ний в на-ших сер-цях го - рить.

Т.Б.

18 2. *f* *f* *f* 2. Май

С.А. Ві - ра в пос-туп спіль - ний в на-ших сер-цях го - рить.

Т.Б. *f*

22 *mf* *f*

С.А. в на - ших сер-цях, в на - ших сер-цях, в на-ших сер-цях го-рить!

Т.Б. *mf* *f* в на-ших сер-цях, в на - ших сер-цях,

1. Дрогобича слався університет
Та ім'я Івана Франка!
Учителя слово веде нас вперед,
І жити йому у віках.

Приспів:

Дух науки вільний
Нас животворить.
Віра в поступ спільний
В наших серцях горить.

2. Майбутнє країни в надійних руках
Іде покоління нове.
На ниві освіти, на інших стежках
Хай мудрість народу живе!

Приспів:

Додаток 2

З ІСТОРІЇ ВИНИКНЕННЯ ПІСЕНЬ

«Гімн ДДПУ ім. І. Франка» (Гімн Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка) створений у 2009 році (слова О. Шалати, мелодія О. Голубева, музична редакція М. Михаця) – викладачами Франкового вузу. Делегати конференції трудового колективу ДДПУ ім. І.Франка (129 осіб) під головуванням ректора, професора Валерія Скотного (протокол №2 від 18 червня 2009 року) прослухали і обговорили запропонований варіант Гімну. Виступаючі дали позитивну оцінку творові, зазначивши, що «...текст і музика Гімну відповідають вимогам жанру, у ньому вчувається дух, наука, думка, воля...». Після обговорення делегати «Конференції» **УХВАЛИЛИ**:

1. **«Гімн»** Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка **ЗАТВЕРДИТИ**.

2. Виконувати **«Гімн»** Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка під час усіх урочистих заходів.

Рішення прийнято одноголосно.

Першими виконавцями Гімну ДДПУ ім. І.Франка був чоловічий вокальний квартет «Підгіряни» (Володимир Сич, Ярослав Дзендзерович, Андрій Боженський та Роман Михаць – студенти музично-педагогічного факультету) під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, доцента Миколи Михаця.

«Боже Великий, Єдиний» – майже 125 років тому вірш-молитву з такими початковими словами написав відомий український письменник і громадський діяч Олександр Кониський (1836 – 1900). Відразу вірш був покладений на музику Миколою Лисенком. «Розшматована поміж іноземними загарбниками, Україна переживала тоді один з найпохмуріших періодів своєї трагічної долі, – пише Р. Кирчів, – народ її вкрай пригноблений, під заборонаю рідна мова. Тому зойком вирвалося це молитовне звернення у двох великих Українців». «Молитва-гімн» спочатку була призначена для дітей. Твір народився у Києві, а був надрукований у Львові. Свідченням цього є лист О. Кониського до Богдана Кирчіва (1862 -1916), який його брат – відомий галицький літератор, громадський діяч і педагог, передав І. Франкові. «...На сей раз маю до Вас ось яку просьбу... я написав «Молитву руських дітей», а Лисенко завів її в ноти і прибрав дуже хорошу музику, котра тут усім дуже подобалася. На лихо у нас не можна її надрукувати, а на нашу думку варто було б той гімн розповсюдити і в селах, і в школах Галичини».

Цей гімн-молитва до сьогоднішнього дня має повне визнання в народі, і є релігійним гимном, що виконується на всіх церковних та державних святах.

«Зродились ми великої години» – Гімн «Організації Українських Націоналістів» та «Української Повстанської Армії» (ОУН – УПА). Належить вона до пісень, які появилися друком ще до заснування УПА. Серед них: «Як Лопатинський з-за кордону вертав», «Ми зродились із крові народу», «Ми українські партизани» та інші. Всі вони були видруковані в пісеннику «Гомін волі» (1941).

Поезія під назвою «Марш» написана у в'язниці, під час політичного слідства над автором – Олесем Бабієм у 1932 році. Омелян Нижанківський створив оригінальну мелодію до поезії О. Бабія. Згодом цей твір став гімном ОУН. Була ця пісня до душі й воїнам УПА, яку прийняли як Гімн Націоналістів. Гімн ОУН-УПА «Зродились ми великої години» позначений величним характером звучання і призначений для особливих урочистостей з нагоди національних та державних свят, особливо при вшануванні воїнів ОУН-УПА та ін. У 2017 році цей твір прозвучав у Києві з нагоди 26-ої річниці Дня Незалежності України (24 серпня, майдан Незалежності). Відтоді твір Олеся Бабія «Зродились ми великої години» на мелодію Омеляна Нижанківського є Гімном Збройних Сил України.

«Гей нум, браття, до зброї» – входить до репертуару багатьох чоловічих хорових колективів та хорових гуртів. Відому обробку цієї пісні зробив Михайло Гайворонський. Аналізуючи різні хорові версії, які дійшли до наших днів, слід зауважити, що в деяких згадувалося не Пречисту Матір, а святу Варвару («Нам допоможе Святий Юр і Свята Варвара»).

Вивчаючи джерельні матеріали, ми прийшли до висновку, що слова про Пречисту Матір вставлені не так давно сучасними виконавцями, виходячи з мотивів Покровської традиції Матері Божої у нашому народі. Свята Варвара, як знаємо, в Козацькому ордені була пошанована як опікунка-покровителька артилерії, й тому зовсім логічно, що в бойовій пісні козаки просили про допомогу святого Юрія, опікуна кінноти-лицарства, та святої Варвари, опікунки відомої та славної у боях козацької артилерії.

«Ми гайдамаки» – виникла в час патріотичного піднесення і боротьби проти польського шовіністичного гніту в Галичині. Історія створення і побутування цієї пісні досі не досліджена. Як встановлено дослідником Ф. Погребенником, пісня постала на хвилі студентського революційного піднесення на західноукраїнських землях. Будучи живим відгуком на конкретні галицькі події, вона своїм змістом, волелюбним пафосом сягає героїчного минулого українського народу – його вільної боротьби у XVIII столітті проти польсько-шляхетського гніту на Правобережній Україні. У пісні О. Маковея відчувається відгук полум'яної поеми Т. Шевченка «Гайдамаки», у якій поет оспівав і возвеличив цих месників за народну кривду як борців «за святую правду-волю».

Наприкінці XIX – на початку XX століття в Галичині почав наростати вільний рух, до якого залучається передова молодь. Доходить до гострих сутичок з урядовими колами, до масових віч і демонстрацій. 1901 року, на знак протесту проти колонізаторської політики австро-угорського уряду в Галичині, проти польсько-шляхетського засилля, стався масовий відхід студентів-українців із Львівського університету в інші університети, зокрема закордонні. Широке коло трудящих вітали цей революційний за своїм змістом акт української молоді. З цієї нагоди появилось й чимало художніх творів, серед них й вірш О. Маковея «Гайдамацька пісня», що спочатку поширювався у рукописних списках, а в 1905 році був надрукований у львівській газеті «Гайдамаки». О. Маковей підібрав і мелодію до вірша, як він сам зазначив «зі слуху однієї румунської пісні».

Дуже скоро пісня набрала великого розголосу, почала використовуватися прогресивними силами в боротьбі проти гнобительської політики австро-угорського уряду, польської шляхти.

Іван Франко «переплавлював» вогнем налите слово Тараса Шевченка в горнилі своєї душі, наснажував вірою у незламність і незнищенність свого народу. Він творив могутні пісні, які народ брав на своє озброєння як духовний меч. Серед таких пісень за проникливістю думки, незламністю волі, силою революційного пафосу одне з перших місць, безумовно, займають пісні «Не пора» та «Вічний революціонер».

«Не пора» – динамічна і революційна гимнова пісня І. Франка, що увібрала у себе досвід революційної діяльності не лише поета, а й його покоління, яке росло під його впливом, йшло разом з ним на барикади боротьби проти старого світу. Вірш «Не пора» вперше був надрукований у поетичній збірці «З вершин і низин» (1887). Як згадували друзі поета, написанню цього вірша послужив один цікавий випадок. У ті часи на вулицях Львова у святкові дні можна було побачити військові духові оркестри. Музиканти, крокуючи містом, виконували веселі і бадьорі маршові мелодії, створюючи відповідний настрій міщанам.

Якось у неділю Іван Франко з товаришами сидів у кав'ярні. У цей час вулицею маршував оркестр. Могутня і урочиста мелодія привернула увагу письменника. Він на хвилину прислухався і несподівано для друзів, дотримуючись ритму, проспівав: «Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служити!». Так зародилася ця пісня, яка згодом стала найулюбленішою серед патріотично настроєної української молоді.

Кому належить мелодія – досі не встановлено. В її основу лягла старовинна німецька мелодія, а до її опрацювання зверталися низка композиторів, перший з яких – класик нашої музики Денис Січинський (1865 – 1909).

Вірш І. Франка, окрилений музикою, активно функціонував на західноукраїнських землях, хоча й тут його поширенню чинила перешкоди польська шляхта. Він звучав на сотнях народних віч як національний гімн, як заклик до боротьби. Можна без перебільшення стверджувати, що в Західній Україні в дорадянський час це був найпопулярніший твір. У радянський період він теж був заборонений.

«За Україну» – пісня є яскравим відображенням боротьби українського народу за волю. Вірш написаний у 1917 році, коли українці піднялися проти царизму. Автором його є відомий український поет Микола Вороний, який за політичну діяльність проти царського самодержавства вимушений був емігрувати на Західну Україну. Знання поет здобував в університетах Відня та Львова, був добре знайомий з Іваном Франком.

Музику, за словами дослідників, написав відомий західноукраїнський композитор, автор багатьох патріотичних пісень Ярослав Ярославенко (Вінцовський). Хоча до наших днів мелодія, яка стала народною, дійшла дещо у зміненому вигляді.

«За Україну» була лейтмотивом Українських Січових Стрільців (УСС), Організації Українських Націоналістів (ОУН) та Української Повстанської Армії

(УПА). Вона завжди звучала при вшануванні українських патріотів, які віддали життя за Україну. За роки Радянської влади ця пісня була забороненою до виконання. Мелодію пісні «За Україну» шанобливо зберігали свідомі українці, поклавши на неї текст «Многая літа...».

З оригінальним поетичним текстом пісня-марш «За Україну» прозвучала на зламі 80 – 90-х років минулого століття. Відтоді вона є окрасою репертуару як професійних, так і самодіяльних хорових колективів, а також прикрашає своєю мелодією срібні звуки духових оркестрів України.

«Ой, у лузі червона калина» – генеза цього твору тривалий час була невідомою, а багато фактів з історії її виникнення – суперечливими. Аналіз архівних документів переконливо засвідчує, що пісня має глибокі фольклорні коріння і належить до пісень Хмельниччини. Остання строфа (останній куплет) історичної пісні «Розлилися круті беріженьки» стала першою строфою пісні «Ой, у лузі червона калина...», мелодію якої С. Чарнецький використав у виставі В.Пачовського «Сонце руїни» у постановці театру Товариства «Руська Бесіда» (Львів, серпень 1914).

Почувши пісню, Г. Трух створив ще три строфи поезії на цю мелодію. Пісня швидко поширювалась серед української молоді і згодом стала гимном Українських Січових Стрільців. За роки Радянської влади ця пісня була забороненою до виконання. Однак вона звучала серед української діаспори. Наприкінці 80-х років минулого століття у період «Горбачовської перебудови» пісня вийшла із підпілля і в повний голос зазвучала на вічах, які проводились на теренах Західної України. З того часу вона є окрасою репертуару як професійних, так і самодіяльних хорових колективів, а також прикрашає своєю мелодією срібні звуки духових оркестрів України разом з іншими історичними піснями.

«Вічний революціонер» – вірш написаний у період політичних переслідувань І. Франка, його ув'язнення у Коломийській тюрмі (1880). Підставою для царських властей став замах одного з селян на вїйта в селі Москалівці, де поет бував, мав знайомих. Двадцятичотирирічний Іван Франко не розгубився в тюрмі, не знітився, а вибухнув новим поетичним полум'ям.

Уперше вірш надрукований латинською абеткою під псевдонімом «Мирон» в газеті «Раса». Під іменем і прізвищем автора твір друкувався у першому та другому, набагато повнішому, виданнях збірки «З вершин і низин» (1887, 1893), у підготовленій ним антології «Акорди» (1903), «Українська муза» (1909) О. Коваленка і багатьох інших виданнях в Україні та поза її межами.

Збереглося немало документів цензурних комітетів, політичних репресивних органів, які наочно розкривають рішучі дії царських властей, спрямовані проти творчості І. Франка: за такі вірші, як «Вічний революціонер», «Моя любов», цикли «Думки пролетарія», «Вільні сонети», була заборонена збірка поета «З вершин і низин». Але жодні переслідування не могли зупинити поширення революційної поезії І.Франка в народі: вона розходилася у списках, потрапляла на Наддніпрянську Україну нелегальним шляхом.

Першу спробу дати музичне втілення творові І.Франка зробив композитор Станіслав Людкевич, який до 25-річчя літературної праці І.Франка створив музику для хору з оркестром для «Вічного революціонера» (1898).

До 1939 року гімн С. Людкевича, який від 1906 року згадується в пресі під назвою «Піснь перемоги».

Могутні крила віршеві І. Франка дала музика М.Лисенка, що органічно злилася з поетичним текстом. У липні 1905 року з'явилася пісня, яка стала вінцем хорової творчості М. Лисенка гімн «Вічний революціонер». Ось як оповідає народження гімну син композитора Остап у своїй книзі «Спогади сина».

«Вічний революціонер» написаний влітку 1905 року на дачі в Китаєві. Вранці Микола Лисенко, як завжди, пішов у ліс «на роботу». Цілий день пробув на своїй улюбленій галявині. Повернувшись додому, привітався і почав збуджено ходити по веранді. Нам всім здалося, що він приніс якісь важливі політичні новини (тільки ними й жили в той бурхливий час). Та несподівано сів за фортепіано і «вдарив» по клавішах. Зазвучала нова мелодія, в яку влилися Франкові слова: «Вічний революціонер – Дух, що тіло рве до бою...».

Вперше твір «Вічний революціонер» прозвучав у виконанні хору музичної школи Миколи Лисенка. У Київському Будинку-музеї великого композитора є копії жандармських документів, складених під час розгрому страйку залізничників станції Знам'янка (нині Кіровоградської області). Там працював лікарем молодший брат композитора Андрій Лисенко, який очолював страйковий комітет. При обшуку серед інших «вещественных доказательств» знайдено було й клавир «Вічного революціонера», який співали залізничники. За революційну діяльність Андрія Віталійовича було вислано до В'ятки.

У січні 1906 року Микола Лисенко надсилає примірник «Вічного революціонера» до Чернівців та Львова. Гімн одразу ж поширився по всій Західній Україні.

Але, на думку З. Штундер, слід спростувати твердження Г. Нудьги про те, що «Вічний революціонер» М. Лисенка користувався великою популярністю в Галичині. «Хор М.Лисенка, – пише професор З. Штундер, – до 1939 року був маловідомий у Галичині,...співали тільки «Вічного революціонера» Людкевича. Лише в половині 1913 р. у «Ділі» з'явився такий анонс: «Франко – Лисенко «Гімн». У Галичині незвісний та ще не співаний твір у супроводі фортеп'яну вийшов накладом товариства «Бандурист» у 1913 р.».

Чіткий, динамічний вірш знайшов своє музичне відображення у формі маршової, майже похідної пісні-гімну. Патетично піднесений, героїчний загальний характер створено за допомогою різних засобів музичної виразності.

Вкарбований у слово і музику «Гімн» («Вічний революціонер») І. Франка, один з величних творів української культури, що наклав глибокий відбиток на духовне життя нашого народу, став надбанням світової культури.

Початок ХХ століття характерний великим піднесенням українського національного руху у всіх його проявах.

Поряд з традиційними культурно-освітніми організаціями діє широка мережа молодіжних спортивно-пожежних товариств «Січ», «Сокіл» (початок їх ді-

яльності датується 1894 та 1900 років), які стають зародком майбутнього українського війська.

На честь 100-річчя від дня народження Т.Шевченка у Львові 28 червня 1914 року відбувся Шевченківський здиґ (з'їзд) українських організацій – спортивних, пожежних і стрілецьких. Це була найвизначніша масова маніфестація серед ювілейних Шевченківських святкувань. У кінцевому підсумку безпосередньо напередодні війни сформовано Легіон Українських Січових Стрільців, до якого входила значна кількість студентської патріотичної молоді, у тому числі з мистецькими нахилами, що визначило в легіоні особливу увагу до пісенної творчості, яка мала визвольний, закличний характер.

«Чуєш, брате мій» – інша назва «Журавлі». Народилася пісня у важкі роки соціального і національного поневолення нашої землі Австро-Угорською та цісарською імперіями. Це тяжкий, сумний спогад про недавнє минуле, коли тисячі людей у пошуках кращої долі залишали рідний край, як журавлі, линули в далекий світ, за море. Цікава історія цього твору.

13 жовтня 1912 року львівський журнал «Неділя» надрукував вірш «Видиш, брате мій» за підписом «Нестор» (це літературний псевдонім поета, драматурга, Богдана Лепкого (1872 – 1941)).

Спершу мелодію до слів написав Л. Розлуцький. За твердженням С. Чарнецького, вона була досить популярна у Галичині. 1913 року він переписав цю пісню, доробивши окремий акомпанемент. «Журавлі» на мелодію Л. Розлуцького були записані на грамплатівку у виконанні В. Коссака. На початку 1914 року С. Чарнецький довідався, «що й Левко Лепкий доробив мелодію до сеї поезії свого старшого брата». Ця мелодія одразу набула широкої популярності. Завдяки своїй мелодійності, простоті й доступності виконання, актуальності змісту, повного невидимого болю, бездонного жалю, глибокого відчаю, пісня стала своєрідним національним музичним символом України у всьому світі, де живуть українці. Її співали Січові стрільці як прощальну пісню над могилами своїх побратимів, полеглих у боях. Звучала вона й у післявоєнний період могилами воїнів УПА, видатних громадських діячів, заслужених для рідної культури і мистецтва. Зазвичай співали цю пісню зведені хори (у Львові «Бандурист», «Сурма», «Боян»). Звучала вона завжди зворушливо, задушевно, величаво.

Пісня «Журавлі» стала народною і користується любов'ю і сьогодні. Вона входить до репертуару багатьох як самодіяльних, так і професійних хорових колективів. Зазвичай цей твір звучить в опрацюваннях К. Стеценка (для мішаного хору) та О. Кошиця (для чоловічого хору). Існують аранжування цієї мелодії С. Людкевича, М. Гайворонського, М. Леонтовича, Б. Вахнянина, Я. Ярославенка, О. Свешнікова, О. Миньківського та ін. Пісня дала назву українському чоловічому хорові «Журавлі» з Польщі, який успішно гастрював в Україні у 1989–1990 роках під орудою маестро Романа Реваковича. Свою неповторну виконавську інтерпретацію даного твору зробили народні артисти України Б. Гмиря та Д. Гнатюк.

«Рече та стогне Дніпр широкий» – одна з найпопулярніших українських народних пісень літературного походження, що давно вийшла за межі України, перекладена багатьма мовами народів світу, існує у численних музичних аранжуваннях, з яких найбільш вдалою, загально визнаною є музика вчителя і композитора Данила Крижанівського. Пісню вперше надруковано 1886 року з присвятою Маркові Кропивницькому.

Крижанівський писав свою пісню для сольного виконання в супроводі фортепіано, маючи на увазі голос М. Кропивницького.

Текст пісні – початкові три строфи романтичної балади Т. Шевченка «Причинна». Увесь твір поета надихнутий поетикою і символікою народної пісні, що сприяло швидкому його розповсюдженню.

У початкових рядках балади Шевченко малює образ могутнього Дніпра, найбільшої ріки України, овіяного пісенною славою. Образ Дніпра-звитяжця, поетична картина природи з блідим місяцем викликали й викликають у нас почуття душевної радості, естетичної насолоди. Цей патріотичний підтекст пісні також сприяв її активній популяризації на всіх українських землях, всюди, де живуть українці, для яких Дніпро – уособлення величі й краси рідної землі.

Якщо текст Т. Шевченка з часу публікації набув стабільності, то музику Д. Крижанівського, незважаючи на те, що вона стала народною, обробляли багато композиторів, зокрема В. Косенко. Музику до балади написали М. Лисенко, Г. Хоткевич, Г. Давидовський, Є. Турула та інші митці. Широкого розголосу набрала пісня в обробці Б.Лятошинського. Ілюстрації до твору виконали М. Микосин, М. Пимоненко, О. Сластьон, І. Їжакевич, В. Касіян та інші, часто звертаючись саме до вступної частини вірша, що, будучи інтродукцією до «Причинної», складає окрему цілість.

За словами Ф. Погребенника, пісня «Рече та стогне Дніпр широкий» увійшла в історію культури нашого народу як дорогоцінний духовний скарб, вона дзвенить у наших серцях величною музикою, збуджуючи високі почуття любові до рідного краю».

«Заповіт» – це вершина творчості Тараса Шевченка. Написаний 25 грудня 1845 року. Створивши «Заповіт», Шевченкові й не вірилося, що цей твір стане найпопулярнішою співаною поезією у його творчості. У різних виданнях цей вірш друкувався під назвою: «Завіщання», «Думка», «Остання воля». Першими авторами, які звернулися до цієї поезії, були Микола Лисенко та о. Михайло Вербицький. Їхні композиції вперше прозвучали у Шевченковому концерті (Львів, 1868). Відтоді за цим твором закріпилася назва «Заповіт». Вищеназвані композиції належать до кантатно-ораторіального жанру, які вимагають відповідного виконавського апарату. Згодом Шевченкова поезія привернула увагу Гордія Гладкого, учителя музики, який працював на Полтавщині. У 1870 році з-під його пера з'явилася оригінальна мелодія до «Заповіту», яка завдяки своїй милозвучності стала популярною та швидко поширилася по всій Україні. Доброю традицією стало те, що цей твір виконується на урочистостях з нагоди Шевченкових роковин. Він став народним Гимном, який звучить як на теренах України, так і серед чисельної української діаспори.

«Ще не вмерла Україна» – історія виникнення та долі українського національного, а сьогодні вже й державного, гімну – яскрава, складна й, мабуть, різноманітніша більшою мірою, ніж у багатьох інших народів світу.

Вірш «Ще не вмерла Україна» Павло Чубинський написав у 1862 році і зразу ж потрапив у немилість до тогочасної влади, за що автора було запроторено на заслання в Архангельську губернію. Згодом (1863) вірш потрапляє у Галичину і друкується у журналі «Мета» (грудень 1863) поряд із віршами Тараса Шевченка: «Заповіт», «Мені однаково...» та ін. Під цими творами стояв підпис «Шевченко». Мелодію до вірша скомпонував галицький композитор о. Михайло Вербицький у супроводі гітари. У грудні 1864 року у театрі Товариства «Руська Бесіда» відбулася прем'єра вистави К. Гейнча «Запорожці», у якій прозвучав Хор козаків «Ще не згибло запорожжя» на музику М. Вербицького із переробленими словами вище згадуваного вірша. Цей твір став дуже популярним серед краян. На завершення першого Шевченкового концерту у Галичині (Перемишль, 10 березня 1865) прозвучав твір «Ще не вмерла Україна» у виконанні чоловічого квартету Товариства «Громада» і сприйнявся присутніми як твір Т. Шевченка. У 1885 році у збірнику «Кобзар» вперше був надрукований твір «Ще не вмерла Україна», де було правильно вказано на авторство поетичного тексту Павла Чубинського. Виконання цього твору стало традиційним і надалі у всіх Шевченківських святкуваннях. При цьому зазначаємо, що на теренах Східної України поширення і виконання твору «Ще не вмерла Україна» кваліфікувалося як державний злочин.

Уперше «Ще не вмерла Україна» як гімн прозвучав при проголошенні УНР (22 січня 1918); ЗУНР (1 листопада 1918), Акта Злуки УНР та ЗУНР на Софіївському майдані у Києві 22 січня 1919 р. У міжвоєнне двадцятиліття твір «Ще не вмерла Україна» був заборонений для виконання як на теренах західної України, окупованих Польщею, так і в Україні, що увійшла до складу Радянського Союзу. Судилося прозвучати цьому творові при проголошенні Карпатської України (Хуст, 15 березня 1939). Встановлення радянської влади в Західній Україні 17 вересня 1939 р. спричинило заборону гімну. При проголошенні Акта відновлення Української Державності (Львів, 30 червня 1941) знову звучить гімн «Ще не вмерла Україна». Після закінчення Другої Світової війни (1945) твір «Ще не вмерла Україна» був заборонений до виконання на теренах Радянської України.

Однак він звучав серед української діаспори. Із проголошення Незалежності України (Київ, 24 серпня 1991) під куполом Верховної ради України прозвучали вірші Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна» на музику Михайла Вербицького.

6 березня 2003 року прийнято Закон України № 602-IV «Про Державний Гімн України».

Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського (літературна редакція Д. Павличка, музична редакція М. Скорика та Є. Станковича).

«Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду!»

Стаття 2. Встановити, що урочисті заходи загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Музичне виконання Державного Гімну України здійснюється під час проведення офіційних державних церемоній та інших заходів.

Стаття 3. Наруга над Державним Гімном України тягне за собою відповідальність, передбачену Законом.

Стаття 4. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Додаток 3 ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бабій Олесь (1897 – 1975) – поет і прозаїк з Галичини; учасник установчих зборів ОУН, засуджений польським судом на 4 роки в'язниці; літературну діяльність почав у символістичній групі журналу «Митуса»; «Поезії» (1923), збірники «За щастя оmanoю» (1930), «Ненависть, і любов» та ін.; зокрема відомі твори з воєнною тематикою: поема «Гуцульський курінь» (1927), збірник новел «Гнів» (1922), повісті «Перші стежі», «Останні», «Дві сестри» й ін.; на еміграції книга поезій «Жнива» (1946), «Світ і людина» (1947); відомий також як дитячий письменник.

Багрянний Іван (* 1907), – український письменник, спершу відомий як поет, зв'язаний з групою МАРС; 1932 р. репресований; на еміграції відновив літературну діяльність, переважно в прозі; публіцист і громадський діяч, лідер УРДП, заступник голови УНРади (1947 – 1954). Поеми «Монголія» (1927), «Ave Maria» (1929), зб. поезій «До меж заказаних» (1927), віршований історичний роман «Скелька» (1930), збірник поезій «Золотий бумеранг» (1946); поетична творчість Багряного характеристична широким діапазоном від елегійної лірики й філософських медитацій до сатиричних, темпераментних мініатюр. Романи: пригодницький «Звіролови» (1944), перевиданий 1946 – 47 рр. п. н. «Тигролови»; присвячений «єшовщині» в Україні «Сад Гетсиманський» (1950), «Огненне коло» (1953), як і п'єси «Морітурі», «Генерал», «Розгром», передусім викривають систему більшовицького терору й намагання її поневолити український народ; памфлет «Чому я не хочу повертатися до СРСР?» (1946) перекладений англійською, іспанською, італійською мовами.

Вербицький Михайло (04.03.1815, с. Явірник Руський, біля м. Перемишль – 07.12.1870, с. Млини (Мельники) Яворівського р-ну, Львівської обл.). Один з перших професійних українських композиторів у Галичині, хоровий диригент, священик, автор музики Гімну України.

Навчався у Перемиській гімназії, співав у катедральному хорі під керівництвом А. Нанке (засвоював засади гармонії та композиції), вступив до Львівської духовної семінарії (1834), брав участь у самодіяльному театрі, самотужки опановував гітару, через одруження (1838) вимушений покинути семінарію, закінчивши другий курс.

Дає уроки гри на гітарі та інших інструментах, співає у хорі латинської катедри, керує хором у вірменському костьолі Бенедиктинок (1838 – 1840). Овдовівши (1839), повертається на навчання до семінарії (1840), з якої був відрахований (1842) за дисциплінарні провини. Незважаючи на це, залишається на посаді вчителя нотного співу та керівника хору (до 1846 з перервою), диригує хором Львівської Ставропігії (1842 – 1843).

У свій другий перемиський період (1846 – 1849) працює в єпископській канцелярії. Під керівництвом Ф. Лоренца продовжує музичну освіту (композиція та генералбас) і на честь свого вчителя пише латинську Службу Божу (B-dur), бере

активну участь у роботі аматорського театрального гуртка, пише до п'єс музику (співогри), де переважали вокальні номери (сольні, ансамблеві й хорові) і щедро використовувались фольклорні та побутові зразки.

Повертається до Львова (1849), закінчує семінарію (1850), висвячується, працює парохом у селах Завадів, Залужжя-Стрілки, а з 1852 року до останніх днів життя – в с. Млини Яворівського повіту.

У творчому доробку композитора – співогри, водевілі, оперети, мелодрами, музика до п'єс, 12 симфоній-увертур, хори, солоспіви, понад 30 церковних творів. Співаники: «Збірник пісень для співолубивих русинів» (1860), «Коломийки» (1863), «Народні руські пісні» (1864), «Збірник народних пісень» (1864), «Народні руські пісні для молоді А.Щербана», «Збірник пісень буковинського народу».

Автор збірок творів та вправ для гітари, статей «О пінію музикальном» («Галичанин», 1863, кн.1, вип. II, С.136 – 141), «О твореніях музикальних, церковних і мірских на нашей Руси» («Слово», 1870, № 38), рецензії на «Службу Божу» П.Бажанського («Слово», 1865).

Серед учнів – Орест Сенкевич, Віктор Матюк, Порфирій Бажанський.

Вороний Микола (1871 – 1938) – поет, театрознавець, актор, перекладач. Псевдоніми: Арлекін, Віщий Олег, Кіндратович, Микольчик, Номо, Sirius та ін. Працював бібліотекарем, журналістом, режисером. Разом із Іваном Франком видавав газети «Громадський голос» і «Радикал». Протягом 1897 – 1901 років – актор труп М.Кропивницького, П. Саксаганського, О. Васильєва та ін. 1920 року емігрував за кордон. Повернувшись у 1926 році в Україну, вів педагогічну і театрознавчу діяльність. Автор збірок «Ліричні поезії» (1911), «В саяві мрій» (1913), «За Україну» (1921), «Поезії» (1929). Був прихильником «чистого мистецтва». Його поетична творчість має глибокий філософський зміст. Він одним із перших увів у поезію тему міста. Тяжів до модернізму. Також написав низку театрознавчих, мистецтвознавчих і літературознавчих розвідок та статей, зокрема «Пензлем і пером», «Театральне мистецтво й український театр» (1912), «Театр і драма» (1913), «Михайло Щепкін» (1913), «Український театр у Києві» (1914), «Режисер» (1925), «Драматична примадонна» (1924). Перекладав і робив переспіви з інших літератур світу. Був репресований (1934). Розстріляний (1938).

Кониський Олександр (1836 – 1900), – письменник, публіцист, громадський діяч, родом з Чернігівщини. Друкувався під псевдонімом Верниволя О., Горovenko Ф., Буркун В., Перебендя, Хуторний О. і багато ін. Громадська діяльність О.Кониського – велика й різноманітна. Брав діяльну участь в організації недільних шкіл, був автором навчальних підручників, домагався введення у школах української мови, багато приділяв уваги видавничій діяльності. У зв'язку з переслідуванням української літератури й мови Олександра Кониського було депортовано царською владою з України до російської Вологди (1863). Після зняття політичного нагляду О. Кониський повертається до Києва, працює у часописі «Киевский Телеграф». Налагоджує контакти із культурно-громадськими діячами у Галичині. Був одним із фундаторів заснування Товариства ім. Т. Шевченка (Львів, 1873), згодом перейменованого у НТШ.

До популярних поезій О.Кониського належать: «Я не боюсь тюрми і ката», «На похорон Т.Шевченка» та ін. Однак більш вагомими є його повісті «Хвора душа», «Старці», «За кригою», які висвітлюють соціально-національне пригноблення України в царській Росії. У повістях «Семен Жук і його родичі» та «Юрій Горовенко» автор порушує проблему національного відродження України. О. Кониський є автором ґрунтовної біографії Т. Шевченка «Тарас Шевченко-Грушівський, хроніка його життя», I – II (1898–1902). Помер О. Кониський 29 листопада 1900 р. у Києві, де і похований.

Крижанівський Данило (29.12.1856, Херсонщина – 26.02.1894, м. Одеса) – педагог, композитор-аматор. Закінчив Новоросійський університет в Одесі (1882). Викладач Белградської гімназії, з 1889 року – службовець Одеського навчального повіту.

Твори: хори – «Молитва духу святому», ода для хору з ф-но «Пам'ятник» на честь О.Пушкіна (1887); романси – «Чи у полі, чи у борі», «Спи, крепко спи», «Реве та стогне Дніпр широкий» на сл.Т.Шевченка, присв. М. Кропивницькому (вид. 1886). Авторська (або, за іншими версіями, народна) мелодія в процесі побутування була вдосконалена і набула широкої популярності, неодноразово перероблялася для хору, вокального ансамблю тощо.

Лепкий Богдан (09.11.1872, с. Кругулець на Тернопільщині – 1941, м. Краків, Польща) – письменник і літературознавець, дійсний член НТШ, родом з Поділля; навчався у Віденському і Львівському університетах, з 1895 – учитель гімназії в Бережанах; у 1899 – 1914 рр. – у Кракові; чл. «Молодої музи». Під час Першої світової війни Лепкий проводив культурно-освітню роботу в таборах полонених українців (Вецляр), з 1926 р. – викладач, згодом проф. укр. літератури в Краківському Університеті; в 1938 – 39 рр. – член польського сенату у Варшаві. Друкуватися почав з 1895 р.; зб. ліричних поезій, пройнятих тугою і смутком: «Стрічки» (1901), «Листки падають» (1902) «Осінь» (1902), «На чужині» (1903;), «З глибин душі» (1905), «Над рікою» (1905), «Поезіє, розрадо одинока» (1908), «Тим, що полягли» (1916), «Доля» (1917), «Вибір віршів» (1921), «Слота» (1926). Повісті: «Крутіж» (1941), велика історична повість «Мазепа», яка складається з частин: «Мотря» (1926), «Не вбивай» (1926), «Батурина» (1927), «Полтава» і «Мазепа» (1955); спогади – «Казка мого життя» («Кругулець» 1936, «До Зарваниці» 1938; «Бережани», 1941) і «Три портрети» (1937). У галузі літературознавства критичні нариси й вид. І. Котляревського, Є. Гребінки, П. Куліша, Л. Глібова, О. Стороженка, М. Вовчка, С. Руданського, Я. Шоголева, В. Барвінського, Ю. Федьковича, І. Карпенка-Карого, 3 і 5-томне видання творів Т. Шевченка зі студією про його життя і творчість.

Лепкий Левко (07.11.1888, с. Поручин на Тернопільщині – 28.10.1971, м. Трентон, США) – поет, журналіст, композитор-аматор, художник. Син священика, письменника Сильвестра Лепкого. Навчався у Львівському університеті на теологічному й юридичному факультетах. Один із організаторів і командирів Українських січових стрільців (1918 – 1920). Редактор видавництва «Червона калина», сатиричних журналів «Будяк», «Зиз» та ін. З 1944 року жив у США. Автор

стрілецьких пісень – «Журавлі» (відомий варіант «Чуєш, брате мій», сл. Б.Лепкого), «Гей, видно село», «Колись, дівчино мила», «Коби скорше з гір Карпатських», «Кладочка», «Маєва нічка» та ін. Упорядкував збірник пісень «140 пісень з нотами» – народні співанки (Краків, 1940).

Лисенко Микола (09.03.1842, с. Гриньки, тепер Полтавської обл. – 24.10.1912, м. Київ). Композитор, піаніст, педагог, хоровий диригент, музично-громадський діяч, основоположник української класичної музики.

Закінчив Київський університет (1864), навчався у Лейпцигській консерваторії (1867 – 1869, клас фортепіано і композиції) та Петербурзькій консерваторії (1874 – 1876, клас М. Римського-Корсакова).

Виділяються три основних періоди в диригентсько-хоровій практиці: перший (1861 – 1965), коли отримав навички керування хором та провадив концертну діяльність з «Гуртком любителів співу» (Київське відділення РМТ); другий – петербурзький (1874 – 76), де керував студентським хором української громади; третій – розквіт диригентсько-хорової діяльності (з 1976 до останніх днів життя композитора). З числа студентів, семінаристів, курсисток М.Лисенко організував аматорський хор (70 осіб), з яким вів інтенсивне концертне життя (4 «хорові подорожі»).

Керував хором Київського університету, в якому прозвучали його перші обробки народних пісень, оригінальні твори музичної Шевченкіани. В 1870 – 1874 роках брав участь у роботі «Філармонічного товариства любителів музики і співу», в роботі Південно-Західного відділення Російського географічного товариства, організатор поїздок студентських хорів Україною з метою збору фольклору.

Організатор (разом з О. Кошицем) товариства «Боян» (1905), в 1908 – 1912 роках – засновник і голова ради старшин «Київського українського клубу». В хорах М. Лисенка здобули початкову музичну освіту українські композитори К. Стеценко, П. Демуцький, Я. Яциневич, О. Лисенко.

З 1869 р. працював викладачем у приватних музичних школах, в училищі РМТ, Інституті шляхетних дівчат (1865 – 1867, 1890 – 1904 роках). В 1904 р. відкрив у Києві музично-драматичну школу (з 1913 р. – його імені, з 1918 р. – Музично-драматичний інститут імені Миколи Лисенка). У школі здобули музичну освіту композитори К. Стеценко, Л. Ревуцький, співак М. Микиша, хорові диригенти О. Кошиць, Я. Яциневич та ін.

Автор сценічних музичних творів – оперети «Чорноморці» (1872), опер «Різдвяна ніч» (1877), «Утоплена» (1883), «Наталка Полтавка» (1889), «Тарас Бульба» (1890), «Енеїда» (1910), одноактної опери «Ноктюрн» (1912). Увійшов у історію європейської культури як перший, хто розробив підхід до дитячої музичної вистави, – її оптимальні форми, жанри, сюжети. В репертуарах професійних, аматорських колективів ХХ ст. є його опери «Коза-дереза» (1883), «Пан Коцький» (1891), «Зима і Весна» (1892).

М.Лисенко – один з перших інтерпретаторів «Кобзаря» Т. Шевченка (понад 90 вокальних творів різних жанрів – пісні, романси, хори, ансамблі, кантати). Один з кращих інтерпретаторів поезій, текстів М. Старицького, С. Руданського, Лесі

Українки, О. Олеся, М. Вороного, І. Франка, Г. Гейне, А. Міцкевича, С. Надсона. Серед фортепіанних творів – 2 рапсодії, сюїта, соната, полонези, ноктюрни.

Видав фольклористичні праці – «Дума про Хмельницького і Барабаша» (1888), «Про торбан і музику пісень Відорта» (1892), «Народні музичні інструменти на Україні» (1894), 8 випусків по 40 пісень для голосу і фортепіано, 12 хорових збірників по 10 тв., 5 циклів обрядових пісень.

Січинський Денис (02.10.1865, с. Ключинці (Гусятин) на Тернопільщині – 26.05.1909, Станіслав (тепер Івано-Франківськ)) – композитор, диригент, музично-громадський діяч. Навчався музики у В. Вшелячинського в Тернополі, та, можливо, у школі К. Мікулі. Організатор і диригент співацьких товариств «Боян» у Львові (1900), Коломиї (1903), Перемишлі (1905-06), Станіславі (1899 – 1907). 1902 заснував у Станіславі першу в країні музичну школу, видавництво «Музична бібліотека», диригував сільськими хорами. Співорганізатор Союзу співочих і музичних товариств Галичини.

Твори: опери – «Будка ч.27» (за драмою І. Франка), «Роксолана» (лібр. І. Луцика); кантати для хору, баритона і оркестру – «Дніпро реве» (сл. Б. Грінченка, 1892), «Лічу в неволі» (сл. Т. Шевченка, 1902), «Журавлі» (сл. І. Франка, 1906); для симфонічного оркестру – «На вічний сон» (1906), для камерного оркестру – «Вальс» (1904); для струнного квартету – «На хвилях Дністра»; для духового оркестру – марш «Сагайдачний»; для фортепіано – «Похоронний марш» (1893), «Пісня без слів» (1901) та ін.; хори – «Даремне, пісне» (сл. І. Франка, 1901), «Пісне моя» (сл. І. Франка, 1902), «Минули літа молодії» (сл. Т. Шевченка, 1907), «Нудьга гнітить» (сл. М. Вороного, 1901) та ін.; романси – «У гаю, гаю» (сл. Т. Шевченка, 1888), «Як почуєш вночі» (сл. І. Франка, 1901), «Не співайте мені» (сл. Лесі Українки, 1901), «Із сліз твоїх» (сл. Г. Гейне, 1903), «Бабине літо» (сл. М. Гавалевича, 1905), «Паду чолом до скелі» (сл. власні, 1907) та ін.; обр. нар. пісень; збірник «152 українські народні і патріотичні пісні для фортепіано зі словами» (1904), «Популярні пісні для дитячих голосів» (1904) та ін.; музика до театральних вистав; обробки творів інших авторів (симфонії М. Вербицького, 12 пісень І. Воробкевича та ін.).

Трильовський Кирило (5.5.1864, с. Богутин Золочівського повіту – 16.10.1941, м. Коломия Івано-Франківської обл.) – походив із священичої родини. З молодих років брав активну участь у громадсько-політичному житті краю. Один із засновників та керівників Української Радикальної Партії, а також українського культурно-просвітнянського товариства «Січ». Його активна суспільно-політична діяльність викликала гостре невдоволення у тогочасної австрійсько-польської влади. З 1907 року Кирило Трильовський є послом до австрійського парламенту, а з 1913 – ще й послом до Галицького сейму. З вибухом Першої світової війни (1914 р.) є головою Бойової Управи Українського Січового Стрілецтва (УСС) та членом Загальної Української Ради. Після закінчення Першої світової війни (листопад, 1918 р.) входить до Української Національної Ради ЗУНР. У 1919 році засновник «Січового Комітету» на Вінниччині. У 20-х роках є одним із засновників товариства «Січ» на Закарпатті, згодом у Відні. У 1927 році, після повернення з

еміграції, займається адвокатською практикою на Покутті. У політичному житті участі не брав. К. Трильовський під псевдонімом Клим Обух видає низку брошур пісень Січового Стрілецтва. До кінця своїх літ життя працює кореспондентом у часописах «Свобода» і «Народне Слово».

Трух Григорій-Андрій (*с. Гірне на Стрийщині – приб.1950) – церковний діяч, священник церкви оо. Василян (з 1926 року). У 1914 – 1919 роках воював у Легіоні УСС та УГА. Як священник працював на парафіях Галичини та Холмщини, а з 1932 року – у США та Канаді. Автор низки книг та брошур: «Життя святих» (в чотирьох томах, 1952 – 1970), «Марія. Життя Пресвятої Богородиці» (1945), «Граматики української літературної мови» (1947) та ін. Помер у Грімсбі біля Торонто.

Григорій Трух є автором слів відомої стрілецької пісні, що стала стрілецьким гімном «Ой, у лузі червона калина». Генеза цього твору тривалий час була невідома, а багато фактів з історії її виникнення були суперечливими.

Франко Іван (27.08.1856, с. Нагуєвичі на Львівщині – 28.05.1916, м. Львів) – письменник, вчений, громадський і політичний діяч. Навчався у Львівському та Чернівецькому університетах. У Відні 1893 року захистив докторат. Був ініціатором та організатором революційно-демократичних видань «Громадський друг», «Дзвін», «Молот». Кілька разів був заарештований царським урядом. У збірці «З вершин і низин» (1887) представлено кращі зразки політичної та громадянської лірики («Гімн», «Каменярі», «Товаришам із тюрми», «На суді», «Вольні сонети» та ін.). У збірках «Зів'яле листя» (1886), «Мій Ізмарагд» (1897), «Із днів журби» (1900) переважають мотиви філософської та інтимної лірики. У поемах «Панські жарти» (1887), «Смерть Каїна» (1889), «Похорон» (1899), «Іван Вишенський» (1900), «Мойсей» (1905) обстоює ідею високого покликання людської особистості, її обов'язку перед своєю нацією. У поемі «Мойсей» на основі біблійного сюжету показав конфлікт вождя з народом, гостро засудив зраду національних інтересів та проголосив ідею служіння рідному народові. Оповідання «Бориславського циклу» і циклу «Галицьких образків» присвячені життю та проблемам робітників і селян. Франко написав низку повістей, зокрема «Борислав сміється» (1882), «Захар Беркут» (1883), у 80 – 90-х рр. створив ряд повістей на суспільну тематику – «Лель і Полель», «Для домашнього вогнища», «Основи суспільності», «Перехресні стежки». У 90-х роках створив драматичні твори «Сон князя Святослава», «Учитель», «Кам'яна душа», «Будка ч. 27» та ін. Особливо популярна соціальна драма «Украдене щастя» (1894). Автор праць з історії та теорії літератури, історико-публіцистичних праць («Життя Івана Федоровича і його часи», 1883 – 1885), про життя і побут робітників і селян Східної Галичини, про образотворче мистецтво, театр тощо. Перекладач творів світової літератури, зокрема російської, польської, чеської, сербської, хорватської, німецької, англійської, французької, старогрецької, арабської тощо. Твори І.Франка видано у 50-ти томах у 80-х рр. ХХ ст. Як поет і прозаїк є одним із перших реалістів в українській літературі. Його твори відзначаються жанровою багатоманітністю. У драматургії виявив себе майстром соціально-психологічної та історичної драми й комедії. Як

суспільно-політичний мислитель пройшов еволюцію від радикалізму до поступового націонал-демократизму.

Чарнецький Степан (21.01.1881, с. Шманьківчики на Тернопільщині – 02.10.1944, Львів) – поет, фейлетоніст, театральний діяч і критик. Після закінчення Львівської політехніки вступає до літературної групи «Молода Муза». З 1906 року співпрацює із творчим колективом українського театру Товариства «Руська Бесіда» у Львові. У 1913–1914 роках – режисер і керівник згаданого театру. Окремими книжками вийшли збірки поезій: «В годині сумерку» (1908), «В годині задуми» (1917), «Сумні ідем» (1920); збірки новел і фейлетонів: «Дикий виноград» (1921), «Квіти і будяче» (1922), «З мого записника» (1922) та цінне дослідження «Нариси українського театру в Галичині» (1934), перевидане зі скороченнями у збірці «Вибране» (1959). Степан Чарнецький є автором слів і мелодії пісні «Ой у лузі червона калина», що стала гимном Українського Січового Стрілецтва.

Чубинський Павло (27.01.1839 – 26.01.1884, м. Бориспіль на Київщині) – фольклорист та етнограф. У 1869 – 1870 очолював етнографічно-статистичні експедиції з вивчення України. Матеріали цих експедицій було видано за його редакцією. Досліджував побут, звичаї, говірки, фольклор та народні вірування. У 1873–1876 рр. керував Південно-Західним відділом Російського Географічного Товариства. Автор низки праць, зокрема «Очерк народных юридических обычаев и понятий в Малороссии» (1869), «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край» (у 7 т.). За свої наукові праці отримав золоту медаль від Російського Географічного Товариства (1873), золоту медаль на Міжнародній виставці у Парижі (1875) та від Російської АН Уварівську премію (1879). Писав також вірші (поетична збірка «Сопілка», 1871). Павло Чубинський – автор тексту українського гимну «Ще не вмерла України...».

Шевченко Тарас (09.03.1814, с. Моринці на Черкащині – 10.03.1861, Петербург, перепохований на Чернечій горі біля м. Канів) – поет, художник, мислитель, суспільно-політичний діяч. Народився у кріпацькій родині. З 1829 року як козачок пана Енгельгардта жив у місті Вільно, з 1831 – у Петербурзі. У 1832 році був відданий на навчання до живописця В. Ширяєва. 1838 р. Шевченка було куплено з кріпацтва зусиллями російської та української інтелігенції. Тоді ж був прийнятий до Петербурзької Академії Мистецтв, де був учнем К. Брюллова. У 1840 р. у Петербурзі вийшла збірка поезій «Кобзар», куди увійшло вісім поезій, зокрема поеми «Катерина», «Гайдамаки». У 1843 році завершив драму «Назар Стодоля». У 1845 році повернувся в Україну. З 1846 року брав участь у діяльності Кирило-Мефодіївського братства. Створив рукописну збірку «Три літа» (1843 – 1845), де центральними творами є поеми «Сон», «Кавказ», послання «І мертвим, і живим...», «Сретик», «Заповіт» та ін. 1847 р. був заарештований і засланий на 10 років до Оренбурзького краю, із заборобою писати й малювати. Тут створив цикл поезій «У казематі», а також повісті та «Журнал» («Щоденник») російською мовою. Визначальні поетичні твори цього періоду – «О думи мої, о славо злая», «Караюсь, мучуся.., але не каюсь», поеми «Княжна», «Варнак» та ін. У 1857 році

створив поему «Неофіти». 1858 року повернувся до Петербурга. У 1861 році видав підручник для недільних шкіл «Букварь южно-русскій». Видатний майстер образотворчого мистецтва. Створив низку картин, акварелей, малюнків, зокрема «Катерина», «Селянська родина», а також портретів, автопортретів, пейзажів, графіки (серія «Живописна Україна», 1844), цикл творів на теми солдатчини (серія малюнків «Казарма»), життя й побуту казахів («Байгуші», «Казашка Катя» та ін.), сатиричну серію «Притча про блудного сина», акварельні пейзажі тощо. У 1860 році отримав звання академіка гравюри Петербурзької АМ. Помер у Петербурзі. Перепохований на Чернечій (нині Тарасова) горі біля Канева.

Ярославенко Ярослав (справжнє прізвище – **Вінцковський**) (30.03.1880, Львів – 26.06.1958, Львів). Композитор, хоровий диригент.

У 1898 – 1900 роках навчався у Львівській консерваторії, в 1904 році закінчив Львівський політехнічний інститут.

Керівник хору студентів при студентському технічному товаристві «Основа».

Один із організаторів музичного видавництва «Торбан» (1906). У 1945 – 1946 роках – завідувач музичного кабінету бібліотеки АН УРСР.

Написав оперу «Відьма» (1922) за повістю М.Гоголя «Загублена грамота», оперету «Баб'ячий бунт» (1921), твори для фортепіано.

Автор оригінальних хорів, романсів, пісень, обробок народних та стрілецьких пісень для різних типів хорів.

ЗМІСТ

Роман Михаць. <i>Пісня – один із символів України</i>	3
«Гімн» Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка – слова Олега Шалати, мелодія Олександра Голубєва, музична редакція Миколи Михаця	6
Зродились ми великої години (Гімн ОУН – УПА) – слова Олесь Бабія, мелодія Омеляна Нижанківського, опрацювання Миколи Михаця	10
Уже літ за двісті – слова та мелодія народні, опрацювання Миколи Михаця	12
Розлилися круті беріженьки – слова та мелодія народні, опрацювання Миколи Михаця	16
Гей нум, браття, всі до зброї – слова та мелодія народні, опрацювання Миколи Михаця	20
Ми гайдамаки – слова Осипа Маковея, мелодія невідомого автора опрацювання Миколи Михаця	22
Не пора, не пора, не пора – слова Івана Франка, музика Дениса Січинського, опрацювання Миколи Михаця	24
За Україну! – слова Миколи Вороного, мелодія Ярослава Ярославенка (Вінцковського), опрацювання Миколи Михаця	27
Ой у лузі червона калина – слова Григорія Труха, варіант мелодії Степана Чарнецького, опрацювання Миколи Михаця	31
Ой, та зажурились – слова та мелодія Романа Купчинського, опрацювання Миколи Михаця	33
Вічний революціонер – слова Івана Франка, музика Миколи Лисенка, аранжування Миколи Михаця	36
Сміло, други (революційна пісня) – опрацювання Станіслава Людкевича, редагування Миколи Михаця	39
Закувала та сива зозуля – слова і музика Петра Ніщинського, музична редакція М. Михаця	42
Журавлі – слова Богдана Лепкого, мелодія Левка Лепкого, гармонізація Олександра Кошиця	51
Не чужого ми бажаєм – слова Володимира Шашкевича, музика о. Михайла Вербицького, аранжування Миколи Михаця	52
Нестримним потоком (пісня куреня «Сірих вовків») – слова та мелодія невідомих авторів, опрацювання Миколи Михаця	58
Ох, як люблю ті наші гори (пісня УПА) – слова та мелодія невідомого автора, аранжування Миколи Михаця	64
За байраком байрак – слова Тараса Шевченка, мелодія народна, опрацювання Миколи Михаця	67
Рече та стогне Дніпр широкий – слова Тараса Шевченка, мелодія Данила Крижанівського, опрацювання Миколи Михаця	71

Заповіт – слова Тараса Шевченка, мелодія Гордія Гладкого, музична редакція Миколи Михаця (за К.Стеценком)	78
Боже Великий, Єдиний – слова Олександра Кониського, музика Миколи Лисенка, аранжування Миколи Михаця (за О.Кошищем)	81
Ще не вмерла Україна. Державний Гімн України – слова Павла Чубинського, музика Михайла Вербицького, музична редакція Євгена Станковича та Мирослава Скорика (транскрипція для чоловічого хору Миколи Михаця).....	83
 Додаток 1. «Гімн» Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка – слова Олега Шалати, мелодія Олександра Голубєва, музична редакція Миколи Михаця.....	86
 Додаток 2. З історії виникнення пісень	89
 Додаток 3. Відомості про авторів	98

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Микола Михаць

«З Україною в серці»

**Твори патріотичної тематики
для чоловічого хору (квартету):
аранжування, опрацювання, редагування**

Випуск 1

Навчально-методичний посібник

Редактор-упорядник Роман Михаць

**Музичний редактор
заслужений діяч мистецтв України
Микола Михаць**

**Комп'ютерний набір
Микола Михаць (молодший)**

Здано до набору 22.09.2019 р. Підписано до друку 03.10.2019 р.
Гарнітура Times New Roman. Формат 60х84 1/8.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 12,55. Зам. № 1489
Наклад 300 примірників

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 2509 від 30.05.2006 р.

Друк ПП «ПОСВІТ»
Адреса: вул. І. Мазепи, 7, м. Дрогобич, 82100 Україна
тел.: (03244) 2-23-35, 3-38-50.
E-mail: posvitdruk@gmail.com

Михаць Микола Григорович (Дрогобич, 10 грудня 1960 р.) – Заслужений діяч мистецтв України (2000), диригент, педагог, культурно-громадський діяч. Закінчив ДДМУ ім. В. Барвінського (1980), оркестровий (1985, контрабас) та диригентський (1994, клас н.а.У., проф. Юзюка І.С.) факультети ЛДК ім. М. Лисенка. Артист оркестрів Львівського обласного музично-драматичного театру ім. Я. Галана (1977–1980), оперної студії ЛДК ім. М. Лисенка (1980–1985), Львівського академічного театру опери та балету ім. І. Франка (1981 – 1985), якими керували видатні українські диригенти: М. Колесса, С. Турчак, Ю. Луців, І. Юзюк, І. Лацанич, І. Гамкало, Д. Пелехатий, І. Паїн та ін.

У 1985–86 рр. – музичний керівник, диригент Народного фольклорно-етнографічного ансамблю «Джерела Карпат» (м. Трускавець). 1986–99 рр. – завідувач музичною частиною, диригент музично-драматичного театру ім. Юрія Дрогобича. З 1992 року – викладач диригентських дисциплін, керівник народного, симфонічного оркестрів Дрогобицького музичного училища. Завідувач відділу культури та мистецтв Дрогобицької міської ради (1999–2002 рр.). Співпрацює з творчими колективами міста в організації та проведенні культурно-мистецьких заходів.

З 2002 р. – викладач, старший викладач (2003), доцент (2004) кафедри методики музичного виховання та диригування ДДПУ ім. І. Франка. З 2005 р. співпрацює із творчими колективами Інституту мистецтв НПУ ім. М. П. Драгоманова (з.д.м.У., проф. В. Федоришин, з.д.м.У., проф. Г. Савчук), Національним Українським народним хором ім. Г. Верьовки (Герой України, акад. А. Авдієвський, н.а.У., проф. З. Корінець), Академічним симфонічним оркестром Української радіомовної компанії (н.а.У. В. Шейко), солістами Національної опери України, народними артистами України С. Магєрою, О. Гурцем, О. Нагорною, Д. Агєєвим та ін. У творчому доробку участь у понад 20-ти концертах-лекторіях, серед яких: «Микола Колесса – син століття», «о. Михайло Вербицький у музичній спадщині України», «Українська музика в контексті європейської культури», «Під Твоїм Покровом, Богородице», «Шевченко і музика», щорічні концерти-реквієми «Чорнобиль – молодь буде пам'ятати» та ін. Нагороджений Почесною Відзнакою Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова «Золотою медаллю «Михайло Петрович Драгоманов 1841–1895 рр.».

З 2011 р. головний диригент Львівського академічного обласного музично-драматичного театру імені Юрія Дрогобича. У творчому доробку понад 100 різноманітних музичних імпрез (вистав, концертів, бенефісів, урочистих академій з нагоди державних, релігійних свят та вшанування видатних постатей української історії та культури). У складі творчих колективів Дрогобича, Львова та Києва гастролював у країнах Європи та США. Член: Національної спілки театральних діячів України, Національної музичної спілки України, Асоціації діячів естрадного мистецтва України, член журі регіональних, обласних, Всеукраїнських конкурсів-фестивалів музичного мистецтва.

З 2017 р. – доцент, з 2018 р. – професор кафедри інструментального та оркестрового виконавства Факультету мистецтв ім. А.Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова. Автор понад 50 наукових публікацій музичної та культурно-мистецької тематики, хорових аранжувань та оригінальних оркестровок для різних типів оркестрів та ансамблів.